№ 161 ՈՒՐԲԱԹ 25 ՅՈՒԼԻՍԻ

1914

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի. ամսական 85 կոպ.

Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Соломоновская ул., № 21.

Tiflis, Rédaction „Mschak"

Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

ՄՇԱԿ

ԽՄԲԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզվով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20—10 կոպ.

Տպարանի տելեֆոն № 67.

№ 161 ՈՒՐԲԱԹ 25 ՅՈՒԼԻՍԻ

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Соломоновская ул., № 21. TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 5 ՌՈՒԲ.

Բաժանորդագրվել կարելի է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած։

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշ։ ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ.

Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։

1914 թւի տարեկան բաժանորդները, որոնք առ 1-ն յունվարի 1915 թ. լրիւ վճարած կլինեն բաժանորդավճար 10 րուբլին, ՁՐԻԱԲԱՐ կը ստանան հետևեալ 2 գրքերից մէկն ու մէկը. «ԳՐ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ 1865—1871 Թ.», «ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐ» Վրժինի։

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Ասխաբադի Հայ Կանանց Բարեգործ. Ընկերութեան պահած Պրոգիմնազիայի բարձր դասարանների համար հարկաւոր է փորձված ճեմարանաւարտ ՈՒՍՈՒՑԻՉ հայոց լեզուի ու պատմութեան, 24 դաս շաբաթական, տարեկան ռոճիկ 700 րուբլի։

Դիմել՝ Асхабадъ. Армянская Женская Прогимназія. Վարչութիւն

(օ. մ.) տռ. 712. 5—5

ԴՈԿՏՈՐ

Ա. Դ. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ

ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ

Ասիստենտ Բեռլինի համալսարանի Charité հիւանդանոցի

Շարունակում է ընդունել Գերմանիա դիմող հիւանդներին և խորհրդակցութիւններ է կազմում մասնագէտ-պրոֆեսօրների հետ։

Նոր հասցէն՝ Берлинъ, Фридрихштрассе 133 а. Телефонъ Норденъ 34—69. Berlin, Friedrichstr. 133 a.

(օ. մ.) տռ. 391. 100—38

ՇԱՄԱԽՈՒ Թեմի գիւղական դպրոցների համար հարկաւոր են Ուսուցիչներ եւ Վարժուհիներ

Բանակցել անձամբ Մկրտիչ ք. Ղազարեանի հետ. Бебутовская, 52.

տռ. 733. 2—1

ՀԱՄԱԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀՐԴԵՀԻ ՍԿԻԶԲԸ

III

Գերմանիան եղաւ նախայարձակը և առիթ տուողը, որ համաեւրոպական հրդեհ և պատերազմ բռնկվի։

Որովհետև արդէն փաստ է, որ Ֆրանսիան և Անգլիան (գուցէ նաև Սպանիան, Պորտուգալիան, Բելգիան և Ռումինիան) միացել են Ռուսաստանի, Չերնօգորիայի և Սերբիայի հետ, իսկ միւս կողմից Աւստրիան, Գերմանիան, գուցէ և Բուլգարիան ու Թիւրքիան դուրս գան պետութիւնների առաջին խմբակցութեան դէմ։

Պատերազմը, այն էս համաեւրոպական, աւելի ճիշդն ասած՝ համաշխարհային, որովհետև ոչ միայն եւրոպական վերոյիշեալ պետութիւնները, այլ և նրանց ասիական, աֆրիկեան, աւստրալիական գաղութները դուրս կը գան ի պաշտպանութիւն իրանց միտրոպոլիների,—պատերազմը, ասում ենք, այն էս այդպիսի համատարած պատերազմը, ամենամեծ աղէտ և չարիք է մարդկութեան համար։ Ուստի և համայն մարդկութեան առաջ, համաշխարհային պատմութեան առաջ մեղապարտ և յանցաւոր է նա, ով սկզբնապատճառ է լինում մարդկութեան այդ մեծ աղէտին։ Պատճառը եղաւ Աւստրիան, իսկ Գերմանիան շտապեց ուժ տալ նրան և յանդուգն վարտահրաւէր ուղարկեց Ռուսաստանին, բոլորովին անակնկալ կերպով, պատրուակ բռնելով թէ Ռուսաստանը զինւորվում է, մինչ Ռուսաստանը զինւորվում էր միայն՝ թոյլ չը տալու համար որ փոքրիկ, բայց անկախ և իր ձեռքով ազատագրված Սերբիան տրորվի Աւստրիայի ոտքերի տակ։ Գերմանիան, եթէ միայն խաղաղասիրական նպատակ ունենար, կարող էր շատ լաւ միջնորդի դեր կատարել և թոյլ չը տալ, որ Աւստրիայի և Ռուսաստանի միջև ընդհարումն լինի. նա կարող էր համոզել Աւստրիային՝ իր վէճը Սերբիայի հետ յանձնել միջնորդ դատարանի կամ Հաագայի միջազգային դատարանին և, անշուշտ, Ռուսաստանը, որ խաղաղութեան համար ամենամեծ ջանքեր և զոհեր է արել, կաջակցէր, որ Աւստրիայի արդարացի պահանջները կատարվեն Սերբիայի կողմից։

Սակայն Գերմանիան ոչ միայն այդպիսի քայլ չարեց, ոչ միայն մերժեց Անգլիայի արտաքին գործերի մինիստր Գրէյի առաջարկը՝ կազմել Լօնդօնում կօնֆերէնցիա, այլ յանդուգն պահանջ արեց Ռուսաստանին՝ դադարեցնել իր սպառազինութիւնը և, երբ Ռուսաստանը չը պատասխանեց այդ յանդուգն պահանջին, պատերազմ յայտարարեց նրան։

Ուրեմն Գերմանիան առաջինն եղաւ, որ մերկացրեց սուրը։ Գերմանիան առաջինը վառեց համաեւրոպական պատերազմի հրդեհը։

Այսօր, երբ Ֆրանսիան էս ստիպված է իր սուրը մերկացնել, քանի որ Գերմանիան արհամարհեց նրան և, առանց նոյնիսկ յայտարարելու, մտաւ նրա հողը, կանխապէս խախտելով և Լիւքսեմբուրգի դքսութեան չէզոքութիւնն ու անձեռնմխելիութիւնը, այսօր, երբ Անգլիան էս, իբրև դաշնակից Ֆրանսիայի և Ռուսաստանի, ստիպված է նոյնպէս մասնակցել պատերազմին, ոչ մի տարակոյս չը կայ, որ ներկայ պատերազմը իր հետեանքով, իր ծաւալով լինելու է ամենաահաւոր, ամենասարսափելի պատերազմներից մինը, որպիսին շատ քիչ գայ մարդկութեան տարեգրութիւնների մէջ. նա կարող է լինել ամենաարիւնահեղը, եթէ միայն մի անակնկալ դէպք չը կայ շուտով վերջ դնելու պատերազմին, կամ Աւստրիան և Գերմանիան չը սթափվեն և ետ չը կանգնեն այն ահեղ պատասխանատուութեան առաջ, որ նրանց վրա է ծանրանում։

Մենք ցոյց տուինք, որ Գերմանիան շարունակ մտածել է պատերազմի մասին Ռուսաստանի հետ և նրա բոլոր վարմունքը դէպի Ռուսաստանը եղել է կեղծ, անբարեացակամ, իսկ հաւաստիքները խաղաղութեան մասին եղել են նոյնպէս կեղծ։

Գերմանիան է պատճառ, որ այսօր Եւրոպայի վրա ծանրացած է միլիտարիզմը, որ բոլոր մեծ պետութիւնները ստիպված էին շարունակ սպառազինվել, նորանոր ծախքեր անել սպառազինութեան վրա, որովհետև Գերմանիան ինքը մի կողմից հաւաստիացնելով իր խաղաղասիրութեան մասին՝ միւս կողմից ծածուկ և լռելեայն սպառազինվում էր։

Սակայն պէտք է ընդունել, պէտք է յուսալ, որ Գերմանիայի հաշիւներն այս անգամ չեն իրականանայ, որ նա, փոխանակ իր հեգեմօնիան հաստատելու երկրագնդի վրա, ընդհակառակը, կը կորցնի նրան և մի լաւ դաս կը ստանայ իր ամբարտաւանութեան և յանձնապաստանութեան համար։ Եւ այդ այն պատճառով, որ Ռուսաստանի ներկայ պատերազմը Գերմանիայի հետ կը լինի ժողովրդական պատերազմ։ Իսկ երբ մի պատերազմ ժողովրդական է, երբ ժողովրդի ոգու տրամադրութիւնը բարձր է, դա աջողութեան և յաղթութեան առաջին գրաւականն է։ Ռուս-ճապօնական պատերազմը ժողովրդական չէր, ուստի և Ռուսաստանի ազգաբնակութեան մէջ համակրութիւն չէր գտնում. բայց այսօր մենք տեսնում ենք, որ սկսած Նեվայի ցուրտ ափերից մինչև հօլխիդայի տաք սահմանները՝ բոլոր ազգաբնակութիւնը, առանց ցեղի և կրօնի խտրութեան, մաղթում է ռուսական զէնքին և զօրքին յաղթութիւն։

Այսօր ամբողջ Ռուսաստանը համարձակօրէն, խիզախօրէն բարձրացնում է այն ձեռնոցը, որ Գերմանիան այնքան յանդգնօրէն նետեց մեր երեսին։ Ռուսական ժողովուրդը յիշում է, որ Գերմանիան շատ յանցանքներ ունի գործած Ռուսաստանի դէմ։ Անցեալ անգամ մենք ցոյց տուինք, որ վերջին 20—30 տարվայ ընթացքում Գերմանիան աշխատել է միշտ խոչընդոտներ դնել Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականութեան շաւղի վրա։ Միթէ Գերմանիան չէր իր Բիսմարկով, որ արգելեց Ռուսաստանին վայելել 1877—1878 թ. յաղթութեան պտուղները։ Միթէ Գերմանիան չէր, որ ստիպեց Ռուսաստանին Ս. Ստեֆանօյի դաշնագրի շատ յօդուածները փոփոխել, կրճատել և նրանց թւում նաև Հայաստանի մասին յօդուածը։ Միթէ Գերմանիան չէր, որ օգտվելով Ռուսաստանի նեղ դրութիւնից՝ ճապօնական պատերազմի ժամանակ ստիպեց Ռուսաստանին կնքել աննպաստ առևտրական դաշնագիր, որի զօրութեամբ Ռուսաստանը ամբողջ միլիօններ էր հատուցանում Գերմանիային։

Ոչ, այժմ համայն Ռուսաստանը համակված և ոգևորված է մի տենչով—ցոյց տալ ամբարտաւան Գերմանիային, որ նրա սպառնալիքներից ոչ ոք չէ վախենում, նրա հեգեմօնիային պէտք է վերջ տալ, որպէսզի նա այլևս չը հանդիսանայ վտանգ համաշխարհային խաղաղութեան համար, ինչպէս մինչև այժմ հանդիսանում էր իր անսպառ սպառազինութիւններով։

Մեր կողմն է արդարութիւնը, մեր կողմը կը լինի և յաղթանակը։

Հ. Առաքելեան

ԽԻՂՃ ՊԷՏՔ Է ՈՒՆԵՆԱԼ

Մենք ստիպված ենք Թիֆլիսի առևտրականների հասցէին ուղղել այս ծանր խօսքերը՝ «խիղճ ունեցէք»։ Առևտրականները, որոնց մէջ կան հայ, վրացի, թուրք և ռուս, այս վերջին օրերը, օգտվելով պատերազմական յայտարարութիւնից, ինքնագլուխ թանկացրել են մթերքների գինը, այն էս այնպիսի մթերքների, ինչպէս ալիւրը, շաքարը, նաւթը և այլն։ Այսպէս, օրինակ, նաւթի փութը ծախում են 10 կոպէկ, շաքարը 20—25 կ. և այլն։ Եթէ այդ առևտրականները չունենային իրանց պահեստներում պատրաստի մթերք և պաշար, այլ ստիպված լինէին բերել տալ Ռուսաստանի գործարաններից, նրանք կարող էին արդարանալ, որ իրանք էս թանգ գնով են ձեռք բերել. բայց այդպիսի բան չը կայ. նրանք ծախում են այժմ այն շաքարը, ալիւրը և այլ մթերքները, որ վաղուց գնել են և ամբարել այնպիսի գներով, որ ծախելով շաքարը 14 կոպէկով՝ աշխատում էին. իսկ այժմ այդ միևնոյն շաքարը նրանք վաճառում են 25 կոպէկով։ Պարզապէս՝ առևտրականները օգտվում են պատերազմի հանգամանքից իրանց ագահ ախորժակներին յագուրդ տալու համար՝ և նշանակում են անխիղճ գներ։ Նրանց այդ անխղճմտանք վարմունքը ահագին վնասներ է հասցնում չունևոր ժողովրդին, ուստի և պէտք է վերջ դրվի այդ անխղճութեան։ Արդէն Թիֆլիսի ոստիկանապետը որոշ կարգադրութիւն է արել այդ մասին, իսկ հասարակութիւնն էս իր կողմից պէտք է արհամարհանքի և նշաւակի առարկայ դարձնէ այնպիսի առևտրականներին, որոնց մէջ, ցաւ ի սիրտ պէտք է ասենք, կան և հայեր, որոնց անուններն առ այժմ չենք տալիս և կը տանք, եթէ նրանք խելքի չեն գայ և չեն անսայ մեր կոչին—«խիղճ ունեցէք»։

Հ. Ա.

ՀԱՄԱԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

—o—

ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ՊԱԼԱՏՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

ԳՐԷՅԻ ՃԱՌԸ

Լօնդօն, 21 յուլիսի

Համայնքների պալատը լեփլեցուն է։

Մինիստրների մուտքը ընդունվում է երկարատև ծափահարութեամբ։ Չէրչիլին ծափահարեց ամբողջ պալատը, անգամ օպպօզիցիան։

Գրէյը խնդրեց պալատից քննվող հարցին վերաբերվել բրիտանական շահերի, պատուի և պարտաւորութիւնների տեսակէտից։ «Երբ հրատարակվեն վաւերագրերը,—ասաց Գրէյը,—ամեն ոք կը տեսնի, թէ ինչպէս անկեղծ էին Անգլիայի ձգտումները պահպանելու խաղաղութիւնը։ Մինչև երէկվայ օրը մենք խոստումներ չէինք տալիս որևէ աջակցութիւն ցոյց տալու, դիպլօմատիական ճանապարհով պաշտպանելու սահմաններից դուրս։ Երբ ինձ հարց տուին Ալժէզիրասի կօնֆերէնցիայի ժամանակ, թէ ցոյց կը տրվի՞, արդեօք, աջակցութիւն զինված ուժով, ես պատասխանեցի, որ ոչինչ խոստանալ չեմ կարող, մինչև չը ստանամ հասարակական կարծիքի բացարձակ աջակցութիւն. սակայն ասացի ֆրանսիական և գերմանական դեսպաններին, որ եթէ Ֆրանսիային ուժով պատերազմելու մղեն, հասարակական կարծիքը կը միանայ Ֆրանսիային։ Ներկայ ճգնաժամը,—ասաց այնուհետև Գրէյը,—առաջ եկաւ մի հարցից, որ սկզբում չէր վերաբերում Ֆրանսիային, և վերջինս խառնվեց նրան իր յանձն առած պատուի պարտաւորութիւնների ուժով։ Մենք վաղուց բարեկամ ենք Ֆրանսիայի հետ, և թող մեզանից իւրաքանչիւրը նայէ իր խղճին, ստուգէ իր զգացմունքները և կը գտնէ սահման այդ պարտաւորութիւնների նկատմամբ»։

Անձնապէս Գրէյը կարծում է, որ ի նկատի ունենալով ֆրանսիական նաւատորմի՝ Միջերկրական ծովում գտնվելը, Անգլիան, օտարազգի նաւատորմի՝ Ֆրանսիայի հիւսիսային անպաշտպան ծովափի վրա յարձակվելու դէպքում, անգործ չի մնայ։ Ֆրանսիան իրաւունք ունի իմանալ, թէ կարող է, արդեօք, այդօրինակ դէպքում յուսալ Անգլիայի աջակցութիւնը։ «Երէկ,—ասաց Գրէյը,—ես վստահեցրի ֆրանսիական դեսպանին, որ եթէ գերմանական նաւատորմը անցնէ Հիւսիսային ծովը կամ Լամանշը՝ ֆրանսիական նաւագնացութեանը արգելք լինելու կամ թէ ֆրանսիական ծովափի վրա յարձակում գործելու համար, այն ժամանակ մեծ բրիտանական նաւատորմը ամեն կերպ կաջակցէ Ֆրանսիային (բուռն ծափահարութիւն)։ Այդ յիրաւի, մի հարց է, որ պէտք է ստանայ պարլամենտի հաւանութիւնը»։

«Մինչև պատերազմը ստացված տեղեկութիւնների համաձայն,—յայտնեց ապա Գրէյը,—Գերմանիան պատրաստ էր հրաժարվել յարձակվելուց Ֆրանսիայի հիւսիսային ծովափի վրա, եթէ Մեծ Բրիտանիան պարտաւորվէր չէզոքութիւն պահպանել։ Սակայն այդ տեսակ պարտաւորութիւնը հանդիսանում է Անգլիայի համար չափազանց ճնշիչ (ծափահարութիւն)։ Ինչ վերաբերում է Բէլգիայի չէզոքութեան հարցին, մենք այդ բանում այժմ այնպէս շատ ենք շահագրգռված, ինչպէս 1870 թ.։ Մենք չենք կարող աւելի սակաւ լրջութեամբ նայել մեր պարտաւորութիւնների վրա այդ ուղղութեամբ, քան այդ արեց Գլադստօնը»։

Այնուհետև Գրէյը ասաց. «Երբ զօրաժողովները սկսվեցին, ես հարց տուի Ֆրանսիային և Գերմանիային, թէ արդեօք յարգելու են նրանք Բէլգիայի չէզոքութիւնը։ Ֆրանսիան պատասխանեց, որ մտադիր է հաշւի առնել Բէլգիայի չէզոքութիւնը, քանի այդ չի խախտվի ուրիշ պետութիւնից. իսկ գերմանական մինիստրը յայտնեց, թէ չէ կարող պատասխանել առանց վաղօրօք խորհրդակցելու կանցլէրի և կայսրի հետ, մատնանշելով միևնոյն ժամանակ, որ հազիւ թէ տրվի պատասխան, որովհետև պատասխանը կը բանայ Գերմանիայի զինւորական գաղտնիքները։ Անցեալ շաբաթում Անգլիային հարց տրվեց, թէ կը գոհացնէ արդեօք նրան Բէլգիայի չէզոքութեան վերահաստատումը պատերազմից յետոյ, որին Անգլիան պատասխանեց, որ չէ կարող առևտրի ենթարկել իր շահերը կամ պարտաւորութիւնները» (ծափահարութիւն)։

Յետոյ Գրէյը կարդաց բելգիական թագաւորի յղած հեռագիրը յանուն Գէորգ թագաւորի. այդ հեռագիրը խնդրում էր միջամտութիւն Բէլգիայի անկախութիւնը պահպանելու համար։ «Եթէ Բէլգիան կորցնէ իր ինքնուրոյնութիւնը,—ասաց Գրէյը,—այն դէպքում կը կորչի և Հօլլանդիայի ինքնուրոյնութիւնը։ Ես առաջարկում եմ պալատին խորհել այն մասին, թէ Մեծ Բրիտանիայի որ լուրջ շահերը հրապարակ կը գան, եթէ Անգլիան հրաժարվէ ակտիվ դերից ներկայ ճգնաժամի մէջ (ծափահարութիւն)։ Եթէ մեծ պետութիւնը մի կողմում մնայ պատերազմի ժամանակ, այն էլ այնպիսի պատերազմի, ինչպիսին ներկայ պատերազմն է, այդ մեծ պետութիւնը անկարող կը լինի իրականացնել մինչև վերջը իր շահերը»։

Գրէյը տակաւին հաւատացած չէ այն դէպքերի ճշգրտութեանը, որոնց մասին հաղորդում են Բէլգիայից. բայց եթէ երևայ, որ այդ դէպքերը յիրաւի տեղի են ունեցել, այն ժամանակ Մեծ Բրիտանիան պարտաւոր է խափանել այդօրինակ փաստերի հետևանքները։ «Իսկ եթէ այդ դէպքերը չը ներհարկվեն, մենք պէտք է պատրաստ լինենք դէմ առ դէմ ընդհարվելու այդ հետևանքներին, և այն ժամանակ մեզ հարկ կը լինի լարել մեր բոլոր ույժերը՝ ինքնապաշտպանութեան համար, որի բովէն ներկայումս մեզ յայտնի չէ»։

Գրէյը հաւատացած է, որ երբ երկիրը իրան հաշիւ տայ՝ թէ ինչ է հրապարակ եկել, ինչն է բացարձակ յայտնի, նա կաջակցէ կառավարութեանը հաստատ վճռականութեամբ (բուռն ծափահարութիւն)։

Այնուհետև հանդէս եկած Բօնար Լօուն եռանդով պաշտպանեց այն միտքը, թէ պէտք է աջակցել կառավարութեանը, և ծափահարութիւնների մէջ մատնանշեց, որ աւելի քան 10 գաղութ պատրաստակամութիւն են արտայայտել աջակցելու։

Ռէդմօնդը վստահացրեց, որ իրլանդական դեմօկրատիան կը միանայ անգլիացի ժողովրդի հետ, և ասաց, որ կառավարութիւնը կարող է ետ կանչել բոլոր զօրքերը Իրլանդիայից, որի ափերը կը պաշտպանվեն զինված ուլստէրցի ազգայինների ձեռքով։

Յայտարարվեց ընդմիջում մինչև երեկոյեան ժամը 7-ը։

Նիստը վերսկսելուց յետոյ, Գրէյը յայտնեց, որ ընդմիջումի ժամանակ ստացվեց բելգիական միսսիայի տեղեկութիւնը այն մասին, որ երէկ Գերմանիան առաջարկել է բելգիական կառավարութեանը մի նօտա, որով առաջարկվում է Բէլգիային պահպանել բարեկամական չէզոքութիւն, ազատ թողնելով գերմանական զօրքերի անցուդարձը բելգիական երկրի միջով, և խոստացվում է ապահովել Բէլգիայի անկախութիւնը հաշտութիւն կնքելուց յետոյ. այլապէս սպառնացվում է մերժման դէպքում վերաբերել դէպի Բէլգիան ինչպէս թշնամու երկրի (զայրոյթի բացագանչութիւններ)։ Պատասխանի համար տրված էր 12-ժամեայ ժամանակամիջոց։ Բելգիան պատասխանեց, որ նրա չէզոքութիւնը խախտելը բացարձակ բռնութիւն կը լինէր ազգի իրաւունքների դէմ (բուռն ծափահարութիւն), որ ընդունել գերմանական առաջարկութիւնը՝ կը նշանակէ զոհաբերել պատւին ու սեփական պարտականութեան գիտակցութիւնը և որ Բէլգիան հաստատ վճռել է վանել յարձակումը իրան մատչելի բոլոր միջոցներով։ «Բրիտանական կառավարութիւնը, — ասաց Գրէյը,—այդ խնդրին վերաբերվեց ամենալուրջ կերպով, և ես ձեռնպահ կը մնամ յետագայ կօմենտարիաներից»։

ԱՍԿՎԻՏԻ ՃԱՌԸ

Լօնդօն, 22 յուլիսի

Ասկվիտը համայնքների պալատում հաղորդեց, որ Մեծ Բրիտանիան առաջարկեց Գերմանիային մինչև կէս գիշեր տալ նոյնպիսի հաւաստիացումներ Բէլգիայի չէզոքութեան մասին, ինչպէս տուել է Ֆրանսիան։

Ասկվիտը համայնքների պալատում բացատրեց, որ այսօր, վաղ առաւօտ, Բեռլինի բրիտանական դեսպանին հեռագիր ուղարկվեց, որով առաջարկվում էր բողոքել այն պայմանագիրը խախտելու դէմ, որի մէջ Գերմանիան մասնակցում էր Մեծ Բրիտանիայի հետ, և պահանջել հաւաստիացում, որ Բէլգիային ուղղված պահանջը չի իրականացվի և նրա չէզոքութիւնը Գերմանիայից կը յարգվի։ Մեծ-Բրիտանիան խնդրեց անմիջապէս պատասխանել (ծափահարութիւն)։ Պատասխանը ստացվեց Բրիւսէլի անգլիական դեսպանից թէ՝ Բէլգիայի գերմանական դեսպանը դիմեց բելգիական արտաքին գործերի մինիստրին մի նօտայով, որի մէջ ասված է, թէ որովհետև բելգիական կառավարութիւնը մերժեց յօժարակամ կատարել գերմանական կառավարութեան առաջարկութիւնը, վերջինս հարկադրված է իրագործել այնպիսի միջոցներ, որ ինքը անհրաժեշտ է գտնում, երկիւղ կրելով Ֆրանսիայի կողմից։ Վերջացնելով իր ճառը, Ասկվիտը յայտնեց, որ, գեներալ շտաբի տեղեկութիւնների համաձայն, բելգիական երկ-

րի անձեռնմխելիութիւնը խախտված է Վէրվիէի մօտ։ Ցետագայ տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ գերմանացիք աւելի առաջ են անցել։ Ապա Ասկվիտը կարդաց գերմանական դեսպանի հեռագիրը, որ վստահացնում է, թէ Գերմանիան նոյնիսկ Բելգիայի հետ զինված ընդհարում ունենալու դէպքում չի միացնի բելգիական երկիրը (հեգնական ծիծաղ)։ Գերմանիան խախտեց Բելգիայի չէզոքութիւնը սոսկ նրա համար, որպէսզի խափանէ ֆրանսիացիների արշաւանքը Բելգիայով, որ Ֆրանսիայի համար կեանքի ու մահվան խնդիր է։ Հեռագրի կարդալուց յետոյ, Ասկվիտը կառավարութեան անունից աւելացրեց. «Մենք ոչ մի դէպքում չենք կարող նայել այդ հաղորդագրութեան վրա ինչպէս բաւարար հաղորդագրութեան վրա (ծափահարութիւն)։ Մենք պահանջեցինք, որպէսզի բաւարար պատասխան տրվի դեռ մինչև կէս գիշերը (թունդ ու երկար ծափահարութիւն)։

ՖՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

22 յուլիսի

ՊԱՐԻԶ.—Լիւկսէմբուրգի մինիստր-նախագահը բողոք յայտնեց ֆրանսիական կառավարութեանը, որ Գերմանիան խախտեց Լիւկսէմբուրգի չէզոքութիւնը։

Մամուլը, խօսելով գերմանական զօրքերի Լիւկսէմբուրգ մտնելու մասին, ինչպէս և ֆրանսիական սահմանն անցնելու մասին, միաբերան պնդում է, թէ, գործելով այդպէս, Գերմանիան ապացուցանում է, որ ինքը պատրաստվում էր պատերազմի և յարուցեց այն։

Զօրահաւաքը կատարվում է չափազանց աջող։ Շնորհիւ սիստեմի կատարելագործութեան, ամեն ինչ գործնականում իրականանում է արագ՝ նախագծված պլանով։ Ամբողջ մեխանիզմը գործում է շատ լաւ։

ԲԷԼՖՈՐ.—Բերվեցին գերված գերմանական օֆիցէրները։

ԺՕՆՇԷՐԻ.—Գերմանական պօրուչիկի թաղման ժամանակ ֆրանսիացի դրագունները զինուորական պատիւներ տուին։

Երբ Վէլէսկօ եկաւ գերմանացի մի օֆիցէր ձիեր հաւաքելու համար, նրան ստիպեցին իսկոյն փախուստի դիմել, իսկ ձիերը տարվեցին Բէլֆօր։

Մի քանի հարիւր էլզասցիներ խանդավառ ցոյցով մտան ֆրանսիական զօրքի մէջ։ Ցուցակագրվում են շատ շվէյցարացի և իտալացի հպատակներ։ Էլզաս-Լօթարինգիայի շատ բնակիչներ ժողովվել են սահմանագլխում՝ Ֆրանսիա անցնելու համար, որպէսզի կռուեն Ֆրանսիայի զօրքերի շարքերում։

ՊԱՐԻԶ.—Գերմանական դեսպանը պահանջեց արտաքին գործերի մինիստրութիւնից վերադարձնել անցագրերը։

Գերմանիայի պատերազմ յայտարարելու տեղեկութիւնը ընդունվեց բացագանչութիւններով ի պատիւ Ռուսաստանի և Ֆրանսիայի։

Զինուորական մինիստրը յայտնում է, որ Գերմանիայի առաջին թշնամական գործողութիւնը՝ Մէցում գոյութիւն ունեցող «Ֆրանսիայի Յիշատակը» ընկերութեան նախագահ Սամէնին գնդակահարելն էր և ընկերութեան բոլոր անդամների ձերբակալութիւնը։

Գերմանական դեսպանի յանձնած նոտայի մէջ գերմանական կառավարութիւնը յենվում է փաստերի վրա, որոնք ըստ էութեան ճիշդ չեն. օրինակ՝ իբր թէ ֆրանսիացի օդագնացները մտել են Բելգիա, իբր թէ նրանք թռիչքներ են կատարել Նիւրէնբէրգի վրա և այնտեղ ռումբեր նետել, իբր ֆրանսիական զօրքերը մի քանի տեղերում անցել են գերմանական հողը։

Գեներալիսիմուս Ժօֆֆրը մեկնեց արտասահման։

Պատգամաւորների պալատ։ Հասարակութեան համար յատկացված տեղերը լի են։ Դեսպան Իզվօլսկին դիւանագիտական ամբիօնումն է։ Պատգամաւորների մէջ երևում են շատ զինուորականներ։ Պատգամաւորները, հանդիսաւոր լռութեան մէջ, խիտ շարքերով դահլիճ են մտնում։

Դէշանէլը ճառ արտասանեց, գովելով վախճանված Ժօրէսին։ Ամենքը կանգնում են և ցնծագին ծափահարում են Դէշանէլի հետևեալ խօսքերը. «Այլևս հակառակորդներ չը կան, կան միայն ֆրանսիացիներ»։ Ճառը ընդունվեց «Կեցցէ Ֆրանսիան» բացագանչութեամբ։ Պատգամաւորները դիմում են Իզվօլսկին ի պատիւ Ռուսաստանի բացագանչութիւնով։ Պատգամաւորներից շատերը չեն կարողանում զսպել իրանց արտասուքը։

Սենատի նիստը չափազանց բազմամարդ էր։ Մինչև անգամ հիւանդ սենատորները ստիպել էին բերել իրանց դահլիճ։ Բրէնվիլնի. Մարտէնը կարդում է պրեզիդենտի կոչը։ Սենատի անդամները կանգնում են տեղերից բացագանչելով «Կեցցէ Ֆրանսիան»։ Հանրապետութեան պրեզիդենտը իր կոչի մէջ ասում է, որ Ֆրանսիան փոքր ինչ առաջ ենթարկվեց նախամտածված կոպիտ յարձակման, որ հանդիսանում է միջազգային իրաւունքի յանդուգն ոտնահարումն։ Մինչև պատերազմ յայտարարելը և մինչև դեսպանի մեկնելը գերմանական կայսրութիւնը խախտեց ֆրանսիական երկրի անձեռնմխելիութիւնը, մինչդեռ Ֆրանսիան կարող է հանդիսաւորապէս յայտնել, որ նա մինչև վերջին րոպէն ծայրայեղ ջանքեր էր գործ դնում պատերազմից խուսափելու համար, որի համար Գերմանիան սոսկալի պատասխանատու կըրեայ պատմութեան հանդէպ։ Գերմանիան պատերազմ յայտարարեց Ռուսաստանին, գրաւեց Լիւկսէմբուրգը, վիրաւորեց բէլգիական անվեհեր ազգին, փորձեց դաւաճանօրէն յանկարծակիի բերել ֆրանսիացիներին, դիւանագիտական բանակցութիւնների մէջ շփոթութիւն ձգել, սակայն Ֆրանսիան նոյնչափ արթուն է, որքան խաղաղասէր, և նրա գեղեցիկ, քաջարի զօրքը, ոտքի կանգնելով, կարող կը լինի պաշտպանել դրօշակի պատիւը և հայրենի երկիրը սկսվող պատերազմում։ Ֆրանսիայի կողմն է միջազգային իրաւունքը։ Ֆրանսիային հաւատարիմ կերպով օգնում են նրա դաշնակից Ռուսաստանը և Անգլիայի լօյեալ բարեկամութիւնը։ Ամեն կողմից տացվում է համակրանք, որովհետև այս անգամ Ֆրանսիան հանդիսանում է աշխարհի առաջ ազատութեան, իրաւունքի և խելացիութեան ներկայացուցիչ։

Պարիզում հանգիստ է։ Քաղաքը զարդարված է դրօշակներով։ Շատ կանայք եռեք գոյնի կոկարդներ են կրում։ Սրճարանները և ճաշարանները փակվում են երեկ. ժամը 8-ին։ Բօրսան հաւանօրէն բաց կը մնայ պատերազմի ամբողջ ընթացքում։

Պուանկարէն ընդունեց պրինց Ռոլանդ-Բոնապարտին և շնորհակալութիւն յայտնեց կառավարութեան անունից՝ իրան զօրքի շարքերում ընդունելու առաջարկն անելու համար, մատնանշելով որ ֆրանսիական օրէնքը թոյլ չէ տալիս Ֆրանսիայում իշխող դինաստիայի անդամներին ծառայել ֆրանսիական զօրքի մէջ։

Իտալիայի չէզոքութիւնը յարուցանում է խանդավառութիւն։

Մամուլը ուրախութեամբ հաղորդում է, որ թոյլատրված է ֆրանսիաբնակ ռուս պահեստի զինուորներին ծառայել ֆրանսիական զօրքում։

«Matin»-ը ներկայ պատերազմը անուանում է քաղաքակրթութեան սրբազան պատերազմ բարբարոսութեան դէմ։

Պատգամաւոր Լազիէսը նշանակվեց 27-րդ դրագունեան գնդի պօրուչիկ։

Գերմանիան յայտնել է բէլգիական կառավարութեանը, որ հաշւի չի առնի Բելգիայի պատասխանը իր ուլտիմատումի դիմաց։

Վիվիանիի հասցէին երկար օվացիաներ անելուց յետոյ, պալատը ձեռք բարձրացնելով ընդունեց այն օրինագիծը, որով յատկացվելու են անհրաժեշտ գումարներ ազգային ինքնապաշտպանութեան համար և որոնվելու են համապատասխան աղբիւրներ պահեստի զինուորների ընտանիքներին պահելու համար։ Բոլոր պատգամաւորները կանգնած ձայն են տալիս յօգուտ այն օրինագծի, որ իրաւունքներ է տալիս ֆրանսիացի քաղաքացիներ էլզասցիներին և լօտարինգցիներին, որոնք մտնում են ֆրանսիական դրօշակի տակ ծառայելու։ Այդ միևնոյն օրինագծերը ընդունվեցին նաև սենատից առանց վիճաբանութիւնների։

Ռուսական բանկերի բաժանմունքները դադարեցրին գործողութիւնները, սակայն ռուս կլիենտների շահերն ի նկատի ունենալով միջոցներ են որոնվում վերսկսելու մի քանի գործողութիւններ։

Պարիզում բնակվող ռուսների դրութիւնը չափազանց դժուարին է, որովհետև ֆրանսիական բանկերը չեն համաձայնում մանրել ռուբլին և վճարել չէկերը։

Կազմվեցին բազմաթիւ ազգային կոմիտէներ՝ ռուսական, անգլիական, իտալական, ռումինական և այլն։

ՎԻՎԻԱՆԻԻ ՋԵԿՈՒՅՑՈՒՄԸ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՊԱՐԼԱՄԵՆՏՈՒՄ

Պարիզ, 22 յուլիսի

Պարլամենտ։ Վիվիանին կարդում է կառավարութեան յայտարարութիւնը՝ ըսկսելով այն հանգամանքների բացատրութիւնից, որոնք ստիպեցին խաղաղ, զօրեղ Ֆրանսիային պաշտպանվել յարձակումից, որի նպատակները Վիվիանին լուսաբանում է, և յիշեցնելով Սերբիային տրված ուլտիմատումի պայմանները, որ սուտ կերպով յայտարարում էր, թէ իբր սերբիական իշխանութիւնները մասնակից են Սարաեւօյի սարսափելի ոճրագործութեան, մինիստր-նախագահը հաստատում է, որ Աւստրիայի պահանջած գոհացումը հարուած հասցրեց Սերբիայի վեհապետական իրաւունքներին, որ սակայն համաձայնեց՝ Ֆրանսիայի, Ռուսաստանի և Անգլիայի խորհրդով՝ հնազանդվել առանց առարկութեան։ Այդ խորհուրդները աւելի թանգ էին նրա համար, որ Աւստրիայի պահանջները թագցվել էին եւրոպական համաձայնութիւնից, որին, ընդհակառակը, Աւստրիան խոստացել էր աւելի չափաւոր պահանջներ ուղղել։

Ապա Վիվիանին յիշեցնում է Գերմանիայի սպառնական առաջարկները Պարիզում, Լօնդօնում և Պետերբուրգում։ Չը նայելով այդ քայլերի տարականոն բնաւորութեան, Ֆրանսիան՝ Ռուսաստանի և Անգլիայի համաձայնութեամբ՝ փորձեց գործել հաշտարար ոգով։ Սակայն Գերմանիան ոչ միայն չը տուեց Աւստրիային բարեկամական խորհուրդներ, այլ, ընդհակառակը, կանգնեց Վիէննայի կաբինէտի և հաշտարար առաջարկների միջև։ Աւստրիան յայտարարեց պատերազմ Սերբիային՝ վտանգելով քաջարի ժողովրդի անկախութիւնը և այն հաւասարակշռութիւնը Բալկաններում, որ սահմանել է Բուխարէստի դաշնագիրը և նուիրագործված է մեծ-պետութիւնների բարոյական միացմամբ։ Այնուամենայնիւ եւրոպական համաձայնութիւնը փորձեց շարունակել բանակցութիւնները և առաջարկեց Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Գերմանիայի և Իտալիայի միասնական միջնորդութիւնը այն նպատակով, որ Աւստրիային տրվի ամեն տեսակ արդարացի գոհացում։ Համոզվելով իբր փորձերի անաջողութեան մէջ և երկիւղ կրելով Սերբիայի ջնջման մասին, Ռուսաստանը վճռեց նախազգուշացուցիչ բնաւորութիւն ունեցող մասնաւոր զօրահաւաք կատարել։ Գերմանական ստատս-սեկրետարը չը կամեցաւ ճանաչել զօրահաւաքը այդ մտօքով։ Սակայն, այն դիտաւորեալ բացասական վերաբերմունքը, որին հանդիպում էր Բեռլինում Մեծ-Բրիտանիայի ամեն մի փորձը՝ ստեղծել համաձայնութիւն Աւստրիայի և Սերբիայի միջև, ցոյց տուեց, որ Գերմանիան յետին միտք ունի։ Գերմանիան մտցրեց զինուորական դրութիւն, որպէսզի ծածուկ շարունակէ զօրահաւաքը, և ուղարկեց ռուսաց կառավարութեանը ուլտիմատում, այնքան մանաւանդ վիրաւորական, որ մի քանի ժամ առաջ՝ ռուսաց կայսրը վստահութեան զգացումով դիմել էր գերմանական կայսրի միջնորդութեանը։ Միաժամանակ Անգլիայի և Գերմանիայի խնդրանօք՝ Ռուսաստանը ընդունել էր մի բանաձև, որ պատրաստում էր վէճի խաղաղ լուծումը և պատերազմական գործողութիւնների ու պատրաստութիւնների դադարեցումը։

Վիվիանին թւում է մի առ մի այն բազմաթիւ թշնամական ակտերը, որ արտայայտել է Գերմանիան Ֆրանսիայի վերաբերմամբ ֆրանսիական սահմանի վրա, շեշտելով, որ աւելի քան 15 կէտերում ֆրանսիական սահմանը խախտվել է։ Վիվիանին կարդում է ֆօն-Շէնի նամակը, որ հակառակ է ամեն ճշմարտութեան։ Այդպիսի յարձակման դէմ—բացատրեց Վիվիանին—Ֆրանսիան ընդունեց բոլոր անհրաժեշտ միջոցները, որոնց իրագործումը շարունակվում է կարգով և անհրաժեշտ պաղարիւնութեամբ։ Մինիստր-նախագահը յիշեցնում է այն եռանդը և ուղղութիւնը, որով կատարվում է ռուսական զօրահաւաքը, ինչպէս և Բելգիայում։ Յիշեցնում է նաև անգլիական նաւատորմի և Իտալիայի չէզոքութեան մասին։ Պալատը անընդհատ ծափահարելով Վիվիանիին, երբ յիշվեց Ռուսաստանի, Բելգիայի, Անգլիայի և Իտալիայի անունը, արտայայտում է իր ողջոյնները յոտընկայս։

Յիշելով Ֆրանսիայի և Ռուսաստանի խաղաղասէր և համաձայնութեան հակվող յարաբերութիւնները դէպի Մարոկկօյի անցքերը և բալկանեան պատերազմները, Վիվիանին վերջացնում է. «Գերմանիան յարձակվում է եւրոպական համաձայնութեան անկախութեան, արժանապատւութեան և ազատութեան վրա, որոնք ձեռք են բերված հաւասարակշռութիւն հաստատելով և խաղաղութեան ձգտումով»։

Յարձակվում է գործված Եւրոպայի ազատութեան վրա, որը պաշտպանում է Ֆրանսիային, նրա դաշնակիցներին և բարեկամներին։ Մնացած բոլորը—միայն առիթ է։ Ֆրանսիան պատերազմ չէր ցանկանում, բայց նա պէտք է պաշտպանվի ընդդէմ Գերմանիայի և այն մեծ պետութեան, որը կը կռուի Գերմանիայի հետ միասին։

ԱՆԳԼԻԱՅՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

22 յուլիսի

ԼՕՆԴՕՆ.—Խռեռուն գործունէութիւն է տիրում զինուորական մինիստրութեան և ծովակալութեան մէջ։ Հրաւիրված են շատ գթութեան քոյրեր։ Ֆէլդմարշալ Ֆրէնչ այցելեց զինուորական մինիստրութիւնը։ Նաւատորմի շատ պահեստի զինուորներ մեկնեցին իրանց նշանակված տեղերը։

ԼՕՆԴՕՆ.—Ամբողջ մամուլը պաշտպանում է կառավարութեան վճիռը՝ օգնելու Ֆրանսիային և Բէլգիային։ Անգամ «Դէյլի-Նիւսը» մատնանշում է, որ Անգլիան պէտք է միութիւն պահպանէ, և հրաւիրում է սօցիալիստներին և ծայրայեղ արմատականներին չը խանգարել կառավարական գործողութիւնները։ «Թայմսը», «Դէյլի-Տելէգրաֆը» և «Մօրնինգ Պօստը» տալիս են ազդու յօդուածներ, պարսաւելով գերմանական գործելակերպը և յայտնելով որ պատերազմը Անգլիայի և Գերմանիայի միջև անխուսափելի է։ Վկայելով, որ Անգլիան միանգամայն պատրաստ է պատերազմի, լրագիրները նպաստաւոր կերպով են խօսում նաւատորմի զօրահաւաքի աջողութեան մասին, որ աւարտվեց մի գիշերում։

Թագաւորի նոր հրովարտակը. «Որովհետև Եւրոպայում արտաքին գործերի այժմեան դրութիւնը կազմում է անխուսափելի ազգային վտանգ, ուստի մենք խստագոյնս պատուիրում ենք մեր հպատակներին ենթարկվել այն կանոններին ու կարգադրութիւններին, որ հրատարակում ենք մենք և մեր ծովակալութիւնը, զինուորական խորհուրդը և զօրքին ու նաւատորմին վերաբերող հաստատութիւնները»։

Գերմանիային ուղղված ուլտիմատումը մեծ տպաւորութիւն թողեց։ Բազմահազար ամբոխները ողջոյնի բացագանչութիւններով ժողովվում են պարլամենտի և մինիստրութիւնների շուրջը։ Լօնդօնի կենտրոնական մասը անսովոր կերպով կենդանացել է։ Ամբոխը աղմկում է. էկսցէսներ չը կան։

Ծովակալ սըր Ժօն Ժէլլիկօն նշանակվեց մայր ցամաքի անգլիական նաւատորմի ընդհանուր հրամանատար։

Լորդերի պալատը ընդունեց բիւջէն առանց վիճաբանութիւնների։

Թագաւորը հրաման ստորագրեց ընդհա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴՈՒՆԱՅԵԱՆ ՅՈՒՑԿԱՊԱՐԻԿԸ

(Ն. Ն. Բրէշկօ-Բրէշկովսկիի)

(Սերբիական կեանքից)

III

Գնչուհին եկաւ։

Եւ այն էլ ոչ թէ եկաւ, այլ յայտնվեց յանկարծ, կարծես, ծնունդ առնելով կէսգիշերային դունայեան մառախուղի միջից։ Վերարկուն ուսերին ձգած, Կուրանդիչը սպասում էր նրան մուտքի առջև։ Մի ամբողջ ժամ էր սպասում էր...

Իսկ շուրջը աւելի ու աւելի էր խտանում մշուշը։ Ամենուրեք մեռելային լռութիւն էր տիրում։

Այդ մշուշի միջից դուրս սողաց յանկարծ Հիլդան, բոլորովին յաւերժահարսի նման։ Հագուստն էլ ամբողջովին թաց էր մշուշի խոնաւութեամբ...

— Տեսնում ես, արծուեկս, եկայ, չը խաբեցի... Հիլդայի խօսքն ամուր է...

Եւ այդ գողունի շշնջիւնի հետ միասին, նա գրկեց իր ճկուն բազուկներով Կուրանդիչի պարանոցը, հպվեց նրան։ Լէյտենանտը այրվում էր... Նա ձեռքերի վրա առաւ գնչուհուն և տարաւ նիրհող տնակը։

. . . .

Տանը, ուժասպառ թմրութեան մէջ, թալկացած, գլուխը դէպի ետ ձգած, մէջքի վրա պառկել էր Կուրանդիչը։ Նա կրճտացրեց ատամները... Երազում տեսնում էր նա, թէ ինչպէս ինքը մտնում էր Կումանովօ, և ալբանացիները իրանց տներից գնդակներ էին տեղում նրա դէմ։ Ընկերներից շատերը չը կային. նրանք ընկել էին արնաւաների դաւադիր գնդակների տարափի տակ։

Հիլդան՝ խաւարի մէջ իր նուրբ մերկ ուսերը վեր բարձրացրեց ու ցնցվեց։

Մի տեսակ ծանր սոսկում պատեց նրան կէս գիշերին ատամների այդ կրճտոցից... Ականջ դրեց. շնչառութիւնը հաւասար էր։

Գնչուհին շօշափեց իր շրջազգեստը, որն աթոռի վրայից ընկել էր յատակի վրա։ Ահա այն փոքրիկ սրուակը, որ ստացել էր բեխաւոր, բղդբղոտ ձեռքեր ունեցող մարդուց։

Խցանը հանելով, Հիլդան զգուշութեամբ մօտեցրեց սրուակը Կուրանդիչի քթին։ Այ այսպէս, մօտիկ... իսկ ինքը սառած մնաց տեղում։ Մատները դողդողում են. հայեացքը լայնացաւ ու կանգ առաւ։

Դանդաղում է Կուրանդիչի շնչառութիւնը... Հիլդան թագցրեց սրուակը։ Հրեց օֆիցէրի գլուխը, հպվեց նրա շրթունքներին իր սառած բերանով։ Գլուխը կախվեց, որպէս անկենդան...

Գնչուհու սարսափը պակասեց... սկսեց շտապով հագնվել, մի կերպ քօղով ամրացրեց խիտ մազերի հիւսերը։

Հիլդան լէյտենանտի առանձնասենեակումն է արդէն։ Վառեց մոմը... Դողդղուն կերպով քերթում է մոմը իր խղճուկ բոցը, պատերին հալածելով Հիլդայի յաղթանդամ ստուերը...

Բոլոր թղթերը նկարներով և հաշիւներով թագցրեց գնչուհին իր թաշկինակի մէջ։ Գրասեղանի արկղից հանեց այն բոլորը, ինչ որ թւում էր նրան արժէքաւոր։ Անմաքուր գծագրված կարտօնները, յուշատետրերը, բոլորը, բոլորը, բոլորը շտապով կողոպտում էր։ Գտաւ դրամի քսակը։ Աչքերը բոցբռկվեցին։ Տատանվելով, Հիլդան խրեց նրան իր լիֆի տակ, ճմլելով երկու բոլորովին նոր հարիւր ֆրանկանոց թղթերը... Տեսաւ ատրճանակը՝ փոքրիկ գրպանի «մաուզերը», նա էլ վեր առաւ...

Հանգարտ, անշշուկ բաց արեց պատուհանը։ Ոչ ոք չը կար։ Միայն խոնաւ, շարագուշակ մշուշը սողաց դէպի առանձնասենեակը։ Փչեց ու հանգցրեց մոմը...

Հիլդան չքացաւ մշուշի մէջ իր աւարով միասին...

Ժպտալով, դեռ ևս բոլորովին քնաթաթախ, պարզեց Կուրանդիչը իր ուժեղ, ջլոտ բազուկները, կարծելով որ կը հանդիպէ Հիլդայի գրկախառնութեանը... Բայց, բանալով աչքերը, նա փոխարէն չգտաւ, և աչքերով զարդարված դէմքի՝ տեսաւ իր զինուոր ծառայի նիհար, վախեցած դէմքը... Զինուորը չէր կարողանում զարթեցնել լէյտենանտին։

— Ի՞նչ է պատահել։

— Մեզ կողոպտել են։

Օֆիցէրը շտապով շտապեց առանձնասենեակը... Խառնափնթոր... Սեղանի արկղը բաց է արված... Թղթերը, նկարները, կարտօնները չքացել են։ Բաց արված պատուհանից քնքոյշ ու անվրդով ցնծութեամբ դիտում էր անխռով արեւշատ առաւօտը...

Լէյտենանտը դողում էր կատաղութիւնից...

Իսկ զինուոր ծառան կշտամբանքով օրօրում է գլուխը։ Նա տեսել էր գնչուհուն ցերեկով պատուհանից ցած թռչելիս և գլխի էր ընկել, թէ ինչումն էր բանը։

Կուրանդիչի առաջին շարժումն էր գնալ ոստիկանատուն, յայտնել եղելութիւնը, իսկ յետոյ անձամբ որոնել այն դաւաճան գնչուհուն... Բայց դիւրին է ասել... Որոնիր քամին դաշտում։

Դեռ հազիւ էր կարգի բերել Կուրանդիչը՝ իր ծառայի հետ միասին՝ կողոպտված առանձնասենեակը, երբ պատուհանի առջևից երևաց սերբիական հեծելազնդի օֆիցէրի բարձր ու փարթամ կերպարանքը։

Գահաժառանգի ադիւտանտն էր նա...

— Ի՞նչ է պատահել քեզ,—հարցրեց ադիւտանտը կիսահագնված, մաշը ու նիհարած դէմքով Կուրանդիչին։

Լէյտէնանտը պատմեց պատահած դժբաղդութեան մասին, լռութիւն պահելով, սակայն, թէ ով էր կողոպտել իրան։

— Գիտես, բարեկամս, դա բոլորովին անժամանակ եղաւ,—պատասխանեց անհաճոյաբար ադիւտանտը։—Ես այս րոպէիս գալիս եմ գահաժառանգի մօտից։ Նորին բարձրութիւնը յանձնարարեց ինձ յայտնելու, որպէսզի դու վաղը առաւօտեան ժամը 8-ին լինես իր մօտ քո բոլոր պարագաներով։ Գահաժառանգը շտապում է Ուսկիւբ և քօ զեկուցումը հարկ եղաւ շտապեցնել։

Կուրանդիչը մեղապարտի պէս կանգնել էր անխօս։

Ադիւտանտը մտախոհ կանգնել էր, սրին յենված։

— Այո... վատ բան դուրս եկաւ։ Քեզ կողոպտել են աւստրիական լրտեսները։ Սակայն դրանով ցաւը չի թեթևանում։ Քո մատուցած բոլոր ռազմական ծառայութիւնները կարող են ջնջվել... Այ թէ ինչ։ Մինչև վաղը դեռ կայ մի ամբողջ օր ու գիշեր։ Ով գիտէ, հրաշքներ կարող են պատահել... Ես կասեմ նորին բարձրութեանը, որ դու վաղը կը լինես, և ոչինչ չեմ ասի պատահարի մասին։ Ձեռքդ ժողովիր քեզ, լարիր բոլոր ոյժերդ, որոնիր, գտիր...

Ադիւտանտը դուրս գնաց, շպօրները զնգզնգացնելով, թողնելով Կուրանդիչին այնպիսի լքման մէջ, որ խեղճը քիչ էր մնում՝ ինքնասպանութիւն գործէր։

IV

Դարձեալ գիշեր է... Ու դարձեալ նոյն խիտ մշուշը...

Քաղաքից դուրս ինչ-որ ֆանտաստիքական սիլուէտներով դէս ու դէն են շարժվում գետափին ձիաւորներ։ Դրանք սահմանապահ գնդի զինուորներն են, որ կատարում են իրանց գիշերային շրջագայութիւնը։ Այդ դիւական մշուշը մաքսանենգների լաւագոյն ընկերն է և պատսպարողը...

Երեք ձիաւոր, աշխատելով աղմուկ չը հանել իրանց սրերով ու հրացաններով, շշնջում են իրար հետ։ Քիչ հեռու հողաբլրի ստորոտում ճիշդ գետափի մօտ նրանց ականջին ինչ-որ ծփանքի ձայն լսվեց... Կարծես մակոյկ էին թիավարում։ Սահմանապահները ուշադրութիւն դարձրին, երկու երեք անգամ ձայն տուին... Պատասխանը եղաւ նոր՝ աւելի զգոյշ ճողփիւն թիերի։ Գնդակ արձակելն անպատակ էր, մութը չունէր։ Բան չէս տեսնի մութ վարագոյրի միջից։

Սահմանապահները «հաւաքելով» իրանց ձիերը, նրանց հետ միասին ցած սահեցին բլրակի զառիվայրից և թափվեցին ուղղակի Դունայի մէջ։ Ենթարկելով իրանց կեանքը խեղդվելու կամ արագ հոսանքին զոհ գնալու վտանգին, զինուորները լող տալով հետամուտ եղան փախչող մակոյկին։ Նրանք արդէն նշմարում էին նստած թիավարող մենաւոր մարդուն։

Նա, որ իր հիմքն ունէր չը պատահելու սահմանապահ զինուորներին, թիավարում էր որքան որ ոյժ ունէր։ Մակոյկի և լող տուող ձիաւորների միջև եղած տարածութիւնը գնալով մեծացաւ...

Որոտացին գնդակները... Նորից ու նորից... Զինուորները շտապով դատարկում էին իրանց «մանլիխերները» դէպի հեռացող մակոյկը։ Վերջապէս մենաւոր մարդը գլորվեց, բաց թողնելով թիերը... Տեղն ու տեղը պտտվում էր մակոյկը։ Երբ ձիաւորները հասան, մակոյկի յատակի վրա ընկած էր գնդակահար եղած բեխաւոր մարդու արիւնոտ մարմինը։

Սահմանապահները, հրելով մակոյկը իրանց ձիերի կրծքով, դժուարութեամբ հասցրին նրան ափը։ Հենրիխ Ալբերտօվիչի դիակի հետ միասին, սահմանապահները մակոյկի միջից հանեցին մի փոքրիկ տափակ պայուսակ, որի մէջ գտնվեցին այն դօկումենտները, որը գողացել էր Կուրանդիչի մօտից գնչուհին։

Հետևեալ առաւօտ լէյտենանտը տուեց իր զեկուցումը գահաժառանգ Ալէքսանդրին, աջողութիւն ունեցաւ, և նրան խոստացան ամենամօտ ապագայում շտաբս-կապիտանի աստիճանը տալ։

Իսկ Հիլդա՞ն։

Անհետ չքացաւ նա. կարծես հէքիաթի մէջ լինէր... Եւ խակայէս որ դունայեան մշուշների ծնունդ յուշկապարիկ չէր նա արդեօք։

Ի՞նչպէս իմանալ... Աշխարհումս անկարելի ոչինչ չը կայ...

Լ. Դանիէլեան

նուր զօրահաւաքի մասին. դրամատները փակվեցին 3 օրով։

Փոխ-ծովակալ Մադդէնը նշանակվեց ծովակալ Ջելլիկօյի շտաբի պետ։

Թշնամաբար տրամադրված ամբոխը սուլոցով ժողովվեց գերմանական դեսպանատան շէնութեան առաջ, քարեր էր նետում և ապակիները փշրում։ Ոստիկանութիւնը մեծ դժուարութեամբ վերականգնեց կարգ ու կանոնը։

Գէորգ Թագաւորը դիմեց նաւատորմին մի կոչով, որի մէջ հաւատ է յայտնված, թէ օֆիցէրները և նաւաստիները կը պահեն նաւատորմի հինաւուրց փառքը և կապացուցեն մի անգամ ևս, որ նա Մեծ-Բրիտանիայի հաւատարիմ նեցուկն է փորձանքի ժամին։

Զօրքի զօրաժողովըստորագրվեց և հրատարակվեց։

ԼՕՆԴՕՆ.—Մեծաքանակ ամբոխներ օվացիա կազմեցին Բուկինհէմի պալատի մօտ։ Թագաւորը, Թագուհին, Ուէլսի պրինցը և պրինցուհի Մէրին դուրս եկան պատշգամբ։ Ամբոխը ողջունեց նրանց խլացուցիչ աղաղակներով։ Ամբոխը ցնծութեամբ ողջունեց պառլամենտից մեկնող Ասկվիտին և Չերչիլին։ Անհագին ամբոխը անգլիական և ֆրանսիական դրօշակներով եռթ է կազմել Պիկադիլլիի և հարևան փողոցներում, երգելով ֆրանսիական և բրիտանական ազգային օրհներգները։ Զօրքերը ցնծագին ողջունվում են։ Ամեն տեղ ձեռքից ձեռք են խլվում լրագիրների արտակարգ յաւելուածները, որոնց մէջ մեծ տառերով տպված է՝ «Կէս գիշերին պատերազմը յայտարարված»։

Ամերիկացի տուրիստները, մեծ մասամբ միլիօնատէրեր, թւով 1500 հոգի, գտնվում են դրամական անձուկ վիճակում, որովհետև վարկային նամակները և ընկալագրերը օտարազգի բանկերում կորցրել են իրանց ոյժը և ոչ ոք չէ կամենում փոխանակել նրանց։ Միացեալ Պետութիւնների կառավարութիւնը ուղարկեց մի ականանաւ $3^1/_2$ միլիօն ոսկով։

Գերմանահպատակների պաշտպանութիւնը Անգլիայում իր վրա վերցրեց ամերիկեան դեսպանութիւնը։

Պատերազմ յայտարարելը առաջ է բերել մեծ յուզմունք։ Անհագին թւով ամբոխները ժողովվեցին փողոցներում, շարժելով թաշկինակներ ու գլխարկներ։ «Ուրա» բացականչութիւններով ու երգերով հազարաւոր ժողովուրդը դիմեց դէպի Բուկինհէմի պալատը։ Կէս գիշերից յետոյ նոյն մեծութիւնները եկան պատշգամբ։

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ. — Անգլիական հիւպատոսը յայտնեց, որ Անգլիան պատերազմ յայտարարեց Գերմանիային։ Այդ տեղեկութիւնը ազգաբնակութիւնը ընդունեց ցնծութեամբ։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

Պետ. Հեռ. Գործ.
22 յուլիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—(Շարունակութիւն)։ Պետ. Հեռ. Գործ. ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, շատ դէպքերում առաջնորդները և այլ անձինք արտասանել են համակրական ճառեր, յորդորելով ժողովրդին միանալ, ի մի համախմբվել և էական օգնութիւն ցոյց տալ պահեստի զինուորների ընտանիքներին։ Այդ յորդորը՝ կոչը ամենուրեք հանդիպեց կենդանի արձագանքի և ամենից առաջ արտայայտվում է նրանով, որ խնդիրներ են ուղղվում կառավարիչ անձերին՝ առ ոտս Թագաւոր Կայսրի արկանել ամենահաւատարիմ հպատակութեան զգացմունքներ և անձնազոհութեան պատրաստակամութիւն սիրեցեալ Միապետի և հայրենիքի պաշտպանութեան համար։ Մեկնող զօրքերն ամենուրեք եղան ցնծագին ովսաննաների առարկայ։ Նրանց հրաժեշտ տուին ամենահանդիսաւոր կերպով. նրանց ուղղված հրաժեշտի ճառերով յոյս էր յայտնվում, թէ նրանք, յիշելով իրանց պանծալի նախնիների պատգամները, իրանց կրծքով կը կանգնեն Կայսրի և թանգագին հայրենիքի համար և իրանց քաջագործութեամբ նոր փառքով կը ծածկեն ռուսական զէնքը։ Այդ ճառերը զօրքերն ընդունել են հայրենասիրական խանդավառութեամբ, յայտնելով անկեղծ պատրաստակամութիւն իրանց ոսկորները դնել մեծ Ռուսաստանի համար։ Ռուս ազգաբնակութեան հետ լիակատար համերաշխութիւն ցոյց է տալիս նաև այլացեղ ազգաբնակութիւնը։ Օրինակ, Վենդէնից Գործակալութեանը տեղեկացնում են, որ պատերազմ յայտարարելը առաջ բերեց զայրոյթ ընդդէմ Գերմանիայի՝ լատիշ ազգաբնակութեան մէջ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Ֆրանսիական Տիրամայր եկեղեցում կայացաւ հանդիսաւոր մաղթանք ֆրանսիական և ռուսական զէնքին յաղթութիւն շնորհելու համար։ Տաճարում, որպէս Նորին Կայսերական Մեծութեան ներկայացուցիչ, ներկայ էր գեներալ-ադիւտանտ իշխան Բելօսէլսկի-Բելօզէրսկի, ֆրանսիական և անգլիական դեսպանները իրանց դեսպանատան պաշտօնեաներով, կաբինէտը իր ամբողջ կազմով, մինիստրների խորհրդի նախագահի գլխաւորութեամբ, ռուսական զինուորական աշխարհի նշանաւոր ներկայացուցիչները և ֆրանսիական ու անգլիական գաղութների անդամները։

Գերմանական լրագիրներում լուրեր են երևացել այն մասին, որ իբր թէ Լեհաստանը բռնված է յեղափոխական խիստ շար-

ժումով։ Պետ. Հեռ. Գործակալութիւնը լիազօրված է յայտնելու, որ այդ լուրերը միանգամայն մտացածին են։ Զօրահաւաքը երկրի բոլոր նահանգներում խիստ աջող է անցնում, խուսափողներ չը կան։ Լեհական ազգաբնակութիւնը ցոյց է տալիս բացառիկ լօյալութիւն։ Հեռագրի և երկաթուղագծերի փչացման դէպքեր, գերմանական մամուլի հաղորդածին հակառակ, չեն եղել։

ԹԱՒՐԻԶ.—Այսօր Թագուհու Կայսրուհու անուանակոչութեան օրվայ մաղթանքից յետոյ, ռուսական զօրամասը թափօր կազմեց քաղաքում, կանգ առնելով ռուսական, ֆրանսիական և անգլիական հիւպատոսարանների առաջ։ Զօրամասին ուղեկցում էր պարսիկների բազմահազար ամբոխը ռուսական դրօշակներով։ Երաժշտախումբը նուագում էր ժողովրդական հիմնը։ Ամբոխը աջողութիւն ցանկացաւ եռապետեան համաձայնութեան զէնքին։ Հիւպատոսները դուրս եկան փողոց և շնորհակալութիւն յայտնեցին։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
23 յուլիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. — (Պաշտօնական)։ Այսօր Բարձրագոյնս հաստատվեցին պատերազմի ժամանակ կամաւորներ ընդունելու կանոնները, զօրահաւաքի յայտարարութիւնից մինչև պատերազմի վերջը. 1) Ցամաքային զօրքի մէջ ընդունվում են կամաւորներ։ 2) Կամաւորների ընդունելութիւնը անմիջապէս ցամաքային զօրքի մէջ թոյլատրվում է զօրահաւաքի և պատերազմի ընթացքում։ 3) Կամաւորներ ընդունվում են՝ ա) այն անձինք, որոնք զինակոչի են եղել ենթարկված, բայց դեռ չեն ներկացել կատարելու այդպիսին, բ) այն անձինք, որոնք ներկայացել են զինուորակոչութեան ծառայելու համար, բայց ազատվել են կամ զանազան պատճառներով ժամանակամիջոց են ստացել ծառայութեան մտնելու համար, գ) այն անձինք, որ 2-րդ կարգի երկրապահ (ополченецъ) զինուորցիներ են, դ) այն անձինք, որոնց վրա չէ տարածվում զօրակոչութեան կանոնադրութեան կիրառումը, նոյնպէս և պաշտօնաթող զինուորները։ 4) Կամաւորներ չեն ընդունվում՝ ա) այն անձինք, որոնք 18-ից պակաս և 40-ից աւել տարիք ունեն, բ) բոլոր իրաւունքներից կամ առանձին իրաւունքներից ու արտօնութիւններից զրկվածները, գ) որոնք դատի և քննութեան տակ են, դ) նրանք, որոնք դատական պատժի և իրաւունքների զրկման են ենթարկվել, ե) նրանք, որոնք յանցաւորներ են ճանաչված գողութեան և սրիկայութեան մէջ։ 5) Կամաւորներ գրվել ցանկացողները այդ մասին խնդրագիր են տալու. ա) զինուորական ծառայական փորձ ունեցողները խնդիրը ներկայացնելու են այն գնդերի կամ զօրաբաժինների հրամանատարներին, որոնց գնդում կամենում են ծառայել,—կամ զինուորական կառավարչին, ըստ իրանց բնակութեան. բ) զինուորական պատրաստութիւն չը ստացածները դիմելու են զինուորական գաւառական կառավարիչներին ըստ իրանց բնակութեան տեղի։ 6) Կամաւորները ծառայութեան մէջ մտնելու խնդրագրի հետ միասին պէտք է կցեն հետևեալ դօկումենտները. ա) վկայական՝ զինուորական ծառայութեան ընդունակ լինելու համար՝ պետական կամ հասարակական պաշտօնի մէջ գտնվող մի բժշկից. բ) հաստատող դօկումենտ, իսկ եթէ խնդրատուն գիւղացի է և չունի յիշեալ դօկումենտը, պէտք է ներկայացնել վկայական գիւղական վարչութիւնից. գ) վկայական պաշտօնական քաղաքացիական իշխանութիւնից կամ տեղական ոստիկանութիւնից՝ արատաւորող հանգամանքներ չունենալու մասին, որոնք յիշված են այս կանոնների 4-րդ յօդուածում։ Այս յօդուածում յիշված դօկումենտներից բացի, մի քանի խնդրագիրներին պէտք է կցվեն և հետևեալները. զինուորական ծառայութեան կատարման չեկած անձի խնդրագրին պէտք է կցել վկայագիր՝ թէ ո՛ր զինուորակոչական մասի մատեանի մէջ է մուծված. իսկ եթէ խնդրատուն գիւղացի է և չունի այդ վկայականը, պէտք է ներկայացնել պաշտօնաւոր գիւղական վարչութեան վկայականը այն մասին, թէ ո՛ր զինուորակոչական բաժանմունքին է պատկանում. իսկ զինուորական ծառայութեան կատարման ներկայացած՝ բայց որևէ պատճառով յետաձգումն ստացած անձի խնդրագրին պէտք է կցել այդ յետաձգման մասին տրված վկայականը. երկրապահ զինուորներին (ратники ополченія) պատկանող անձի խնդրագրին պէտք է կցել վկայական՝ զինուորական ծառայութեան եկած լինելու համար. կրթութիւն ստացած անձի խնդրագրին—վկայական՝ կրթութեան մասին (դիպլօմ, ատեստատ և այլն)։ 7) Զօրամասերի հրամանատարները և գաւառական զինուորական պետերը յայտարարում են կամաւորներին ծառայութեան մէջ ընդունելու մասին հրամանագրերով՝ ուղղված իրանց զօրաբաժիններին և վարչութիւններին, և երդվեցնում են այդ անձանց սահմանեալ կարգով։ Այն կամաւորների մասին, որոնք ենթակայ են զինուորական ծառայութեան կատարման՝ բայց դեռ այդպիսին չեն կատարել կամ յետաձգումն են ստացել, զօրամասերի հրամանատարները և գաւառական զինուորական պետերը գրաւորապէս տեղեկացնում են համապատասխան գաւառական

կամ քաղաքային զինուորակոչութեան ատեաններին։ 8) Կամաւորները ընդունվում են ծառայութեան մէջ որպէս հասարակ զինուորներ, նայելով նրանց ընդունակութեան՝ ճակատային (строевой) և ոչ-ճակատային պաշտօններում։

Կամաւորները մտնում ստանում են այն օրից, երբ արձակվում է հրամանագիրը նրանց ծառայութեան մէջ ընդունելու մասին։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
22 յուլիսի

ԼՕՆԴՕՆ.—Գերմանիան Բելգիային ուղարկեց երկրորդ նօտա՝ սպառնական բնաւորութեան, վերաբերեալ գերմանական ուլտիմատումին։ Գերմանիան յայտնում է, որ նա պատրաստ է, եթէ հարկաւոր է, ոյժով կատարել անհրաժեշտ գործողութիւնները։

Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ գերմանացիք ներս են խուժել Բելգիա։

Գերմանական զօրքերը շարունակում են արշաւել Լիէժի մօտերը, ըստ երևոյթին փորձելով հասնել Մաաս գետին։

Երեկոյեան լրագիրները հաղորդում են, որ հռչակաւոր ֆրանսիացի օդաչու Գարրօն, որ ոչնչացրել էր գերմանական «Ցեպպելինը», զոհվել է։

ՄՕՆԲԵԼԻԱՐ. — (Հաւաս)։ Գերմանական զօրքերը խախտեցին Շվէյցարիայի չէզոքութիւնը։

ԲԵՐՆ.—Շվէյցարական դաշնակցական համագումարը միաձայն ընդունեց ազգային բանկից 5-ֆրանկանոց բանկնոտ բաց թողնելու մասին որոշումը և դաշնակցական խորհրդին անսահման լիազօրութիւն է տալու միջոցներ ձեռք առնել պահպանելու Շվէյցարիայի ապահովութիւնն և չէզոքացման ամբողջութիւնը, պաշտպանելու երկրի վարկային և տնտեսական շահերը, առանձնապէս ապահովելու ազգաբնակութեան գոյութիւնը և անհրաժեշտ փոխառութիւններ կնքելու։

ԲԵՐՆ.—Գնդապետ Էլլին նշանակվեց գօրաժողովի կանչված շվէյցարական զօրքի ընդհանուր հրամանատար։

ԿՕՊԵՆՀԱԳԷՆ.— (Հաւաս)։ Բերլինից հեռագրում են, որ մեծ-բրիտանական դեսպանը այցելեց արտաքին գործերի մինիստրութիւնը պատերազմ յայտարարելու և անցագրերը պահանջելու համար։

ԿՕՊԵՆՀԱԳԷՆ.— Եկաւ Բերլինի ռուսաց դեսպանը դեսպանատան և գեներալ-հիւպատոսարանի պաշտօնեաների հետ։

ԿՕՊԵՆՀԱԳԷՆ.—Բերլինից տեղեկացնում են, որ ռուսաց դեսպան Սվերբէեվը մեկնեց։ Հավասին հաղորդում են Պարիզից, որ մինիստրների խորհուրդը որոշեց ամնիստիա շնորհել քաղաքական բանտարկեալներին։

ԿՕՊԵՆՀԱԳԷՆ.—Քաղաքում գտնվում են մօտ 5000 ռուս տուրիստներ։ Վաղը գալիս են նոյնքան։ Շատ վիրաւորանք ու վիշտ կրեցին նրանք Գերմանիայում գտնվելու վերջին օրերում։ Շատերը դրամ չունեն ճանապարհի համար։ Մեկնողները դիմում են Մալմէի, Ստոկհոլմի, Տօրնէօի և Ֆինլանդիի վրայով։

Ֆէլանդիայի ջրերում դրված են ականներ։

Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորովնան Մեծ Իշխանուհի Կսէնիա Ալէքսանդրովնայի հետ ժամանեց և ընդունվեց Թագաւորական պալատում։

ԿՕՊԵՆՀԱԳԷՆ.—Քաղաքը լի է կուրորտներից և Բերլինից փախած ռուսներով։

ԿՕՊԵՆՀԱԳԷՆ.—Միւնխէնի ֆրանսիական դեսպանին յանձնված են իր հաւատարմագրերը։

Դանիական կառավարութիւնը որոշեց բացարձակ չէզոքութիւն պահպանել։

Բերլինի ռուսաց դեսպանի մեկնելուց առաջ դեսպանատան շէնութեան առաջ ժողովվեց ահագին ամբոխ։ Դեսպանը մեկնեց ձիաւոր ոստիկանութեան հսկողութեան տակ։ Դեսպանի ետևից աւտոմօբիլներով մեկնող անձինք բերլինցիների կողմից, որոնք նոյնպէս աւտոմօբիլներով հասան նրանց, վիրաւորանքի և գանակոծութեան ենթարկվեցին։

ԲՐԻՒՍՍԷԼ.— Իշխանութիւնները գրաւեցին գերմանական դպրոցի շէնութեան մէջ մի անթել հեռագիր։

ԲՐԻՒՍՍԷԼ. — Քաղաքապետն արգելեց Ֆրանսիայի և Գերմանիայի համակրական ու թշնամական ցոյցերը։

ԼՕՆԴՕՆ.—Բրիւսսէլից տեղեկացնում են, որ յուլիսի 22-ին նշանակված է պառլամենտի նիստը։ Թագաւորը կարևոր հաղորդագրութիւն է անելու։

ԲՐԻՒՍՍԷԼ.—Անտվերպէնի քաղաքագլուխը տեղեկացնում է, որ գերմանացիք գրաւել են հօլլանդական Լիմբուրգա քաղաքը, որ յայտարարված է պաշտպանողական դրութեան մէջ։

ՀԱԱԳԱ.—Պալատը առանց վիճաբանութիւնների ընդունեց պատերազմի հետ շաղկապված արտակարգ օրինագծերը։ Ձախակողմեան և աջակողմեան լիդէրները վստահութիւն յայտնեցին կառավարութեանը և գովաբանեցին նրա աշխատանքը։ Սօցիալիստները յայտնեցին, որ ազգայնութեան զգացմունքը այժմ բացասում է ամեն տեսակ կուսակցականութիւն։ Վերին պալատը նոյնպէս ընդունեց բոլոր օրինագծերը։ Երկու

պալատներն արձակվեցին անորոշ ժամանակով։

Կ. ՊՕԼԻՍ.—Ֆինանսների մինիստրը պաշտօնապէս յայտնում է բօրսայի փակման մասին։

Կ. ՊՕԼԻՍ.—Օսմանեան կառավարութիւնը երաշխաւորեց խիստ չէզոքութիւն և փակեց Բօսֆօրը և Դարդանէլը օտարազգի ռազմանաւերի առաջ։ Առևտրական նաւերը երթևեկում են պաշտպան կանոններով։

Կ. ՊՕԼԻՍ.—Կավակի և Դարդանէլի մօտերը դրված են ականներ. փարոսները հանգցված են։

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ. — Բօրսան փակվեց ցնոր կարգադրութիւն։

Իշխանութիւնները գրաւեցին Նաւահանգստում կանգնած 18 գերմանական շոգենաւ։

Կ. ՊՕԼԻՍ. — Նաւահանգստում հաւաքվել են բազմաթիւ գերմանական առևտրանաւեր։

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ.—Թագաւորի նախագահութեամբ կայացած կարևոր խորհրդակցութեան մէջ համարեա միաձայն վճռվեց, որ Ռումինիան պէտք է միջոցներ ձեռք առնէ իր սահմանները պաշտպանելու համար։

ՀՌՈՄ.—«Ջիօռնալէ-դ'Իտալիան» հաղորդում է, որ Գերմանիան խնդրեց Իտալիայից գործել նրա հետ միասին համերաշխօրէն, իրականացնելով դաշնակցութեան պայմանագիրը։ Իտալիան պատասխանեց, կրկնելով որ կը մնայ չէզոք։

ՑԷՏԻՆԻԷ.—Պաշտօնական լրագիրը հրատարակել է հետևեալ հեռագիրը, որ սերբիական գահաժառանգ Ալէքսանդրը ուղղել է չէրնօգօրական Թագաւոր Նիկօլային. «Մենք ամեն հնարաւորը գործ դրինք, որպէս զի ազատենք սերբ ժողովուրդը նոր զոհերից, բայց ապարդիւն, որովհետև Աւստրիան պահանջում է, որ մենք զոհենք մեր անկախութիւնը։ Դրա համար սերբ ժողովուրդը ստիպված է նորից զոհել իր կեանքը և ամբողջ գոյքը։ Ես համոզված եմ, որ իմ թանգագին պապս կը գնահատէ, թէ որքան անարդար էր Աւստրիայի պահանջը, որ կամենում էր դիտմամբ մահացու հարուած հասցնել սերբ ժողովրդի փառաւոր ապագային։ Ես համակվեցի մեծ ուրախութեամբ, երբ իմացայ—դրա մասին չէի էլ կասկածում—որ Չերնօգօրիան դուրս է եկել Սերբիայի հետ միասին՝ սերբ ժողովրդի պաշտպանութեան համար։ Հրատարակելով հրաման ամբողջ սերբիական զօրքի գումարման մասին, ես պատերազմի մէջ մտայ՝ յուսալով Ամենաբարձրեալի օգնութեան, հզօր Ռուսաստանի պաշտպանութեան և ամբողջ քաղաքակիրթ Եւրոպայի հասարակական կարծիքի աջակցութեան վրա։ Ուղարկում եմ ողջոյն իմ թանգագին սիրեցեալ պապին և չէրնօգօրական քաջարի զօրքին»։

ԼՕՆԴՕՆ.—Լրագիրները հաղորդում են, որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր Կասսօն և ուրիշ 25 պաշտօնական անձինք, Ռուսաստան վերադառնալիս, ձերբակալվել են Գերմանիայում։

ԼՕՆԴՕՆ.—Մասնաւոր հեռագիրները Ֆրանսիա ուղարկվում են Բրիւսսէլի վրայով։ Գերմանիայի և Աւստրիայի հետ հեռագրական կապը պահպանվում է Հռոմի վրայով։

ԼՕՆԴՕՆ.—Թիւրքաց գեներալ-հիւպատոսը պաշտօնապէս յայտարարում է, որ բոլոր թիւրքահպատակները պարտաւոր են վերադառնալ Թիւրքիայում տեղի ունեցող զօրահաւաքի պատճառով։

ՏՕԿԻՕ.—Ռուսաց դեսպանատանը ճապօնացիներից ստացվում են նամակներ հաստատ հաւատով, որ ռուսները կը տանեն յաղթանակը, որոնք կռւում են արդարութեան համար։

ՏՕԿԻՕ.—Կառավարութիւնը յայտնեց չէզոքութիւն պահպանելու մասին, մինչև Անգլիան չը մասնակցի պատերազմին և չը խախտվի անգլօ-ճապօնական դաշնակցութեան խնդիրը։ Վերջին դէպքում Ճապօնիան միջոցներ ձեռք կառնի անցքերին համապատասխան։

«Ջիօդա» ռազմանաւը Կօրէայից ուղարկվել է Շանհայ, ուր կենտրօնանում է երրորդ նաւատորմը։

Գերմանական նաւերը բռնել են անգլիական երկու շոգենաւ, որոնք Շանհայից գընում էին Վլադիվօստոկ։

ՏՕԿԻՕ.—Ցուսիմայի մօտերը երևաց գերմանական մի նաւ, որ սպասում է կամաւոր նաւատորմի շոգենաւերին։

Ճապօնական նաւատորմը պատրաստ է մտնել ծովը։

Եւրոպական դէպքերի առիթով կայացաւ մինիստրների խորհրդի արտակարգ նիստը։

Երրեակ համաձայնութեան դեսպանները այցելեցին Կատօյին. գերմանական դեսպանը նրա մօտ երեկ էր։

ԼՕՆԴՕՆ.—Գերմանական լողացող փարոսները տարված են Հիւսիսային ծովից։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԻԱ.—Բրիտանական կառավարութիւնը ձեռք է առնում արտակարգ միջոցներ՝ ամրացնելու ծովափը և Եգիպտոսի սահմանները։

ՍՈՒԷԶ.—Եկաւ զօրամաս Սուէզի ջրանցքը պաշտպանելու համար։

ԽՐԻՍՏԻԱՆԻԱ.— Նորվէգիական կառավարութիւնը որոշեց պահպանել բացարձակ չէզոքութիւն։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ.—Միացեալ Պետութիւնները յայտարարեցին չէզոքութիւն։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ. — Սենատաւորները որոշեցին Եւրոպա փոխադրել 3.500,000 դօլլար ոսկի, որպէսզի կարեքաւոր ամերիկացիները կա-

րող լինեն վերադառնալ հայրենիք։

ԼՕՆԴՕՆ.— Բերլինից հաղորդում են, որ յուլիսի 23-ին ռէյխստագը բացվել է պալատի Սպիտակ դահլիճում։ Ներկայ էին կայսրը, կայսրուհին, պրինցները, պրինցուհիները և դիպլօմատները, բացի աւստրիական դեսպանից։ Կայսրը ճառ արտասանեց։ Ներկայ եղողները ազգային հիմն երգեցին և գոչեցին «ուրա»։

ԲԵՐԼԻՆ.—Ռէյխստագին ներկայացված օրինագծով առաջարկվում է պետական կանցլէրին վարկային գործողութիւններով ձեռք ձգել 5 միլիարդ մարկ միանուագ արտակարգ ծախքերի համար։

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ.—Ռումինական և բօլգարական կառավարութիւնները միատեսակ ոգեւորված են սահմանագլխի միջադէպերին վերջ տալու ցանկութեամբ, որ յաճախ կրկնվում են վերջին ժամանակներս, և վերացնելու ամեն պատճառ, որ կարող է նոր միջադէպեր առաջացնել, ընդհանուր համաձայնութեամբ մշակել են մի քանի միջոցներ։

ՖԻՒՄԷ.—Դուինկայում Ֆալմաէր կղզում, փարոսի մօտ, ջրասոյզ եղաւ մի օտարերկրեայ ականանաւ հաւանօրէն պայթումի պատճառով։ 30 նաւաստի խեղդվել են։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)
22 յուլիսի

ՎԱՐՇԱՎԱ.—Մեր խուզարկու գնդերը, նեղելով հակառակորդի հեծեալ մասերին, անցան Լիկ-Բեալա ճակատի սահմանը և ներս մտան գերմանական երկիրը 15 վերստ տարածութեամբ. մերոնք գրաւեցին և հրդեհեցին գերմանական Բօրժիմէն և Բեալա երկաթուղային կայարանները և այդպիսով խզեցին երկաթուղային հաղորդակցութիւնը Լիկ-Իօհաննէսբուրգ գծի վրա։ Այդ ամբողջ տարածութեան վրա հակառակորդը նահանջում է, հրդեհելով իր գիւղերը։

ՊԱՐԻԶ.—17 էլզասցիներ, որոնք փորձում էին անցնել ֆրանսիական սահմանը, գնդակահարվեցին Միւլհաուզէնում գերմանացիներից։

Ֆրանսիական նաւատորմը ձեռք ձգեց գերմանական «Բրէսլաու» և «Գեօբէն» յածանաւերը, որոնք առաւօտը ռմբակոծում էին Ալժիրեան նաւահանգիստները, և ջրասոյզ արին «Պանտէր» յածանաւը։ Առաւօտեան ժ. 4-ի մօտերը գերմանական մի ռազմանաւ կրակեց 60 անգամ Բօնու քաղաքի վրա։ Սպանվեց մի մարդ, փչացան մի քանի շէնքեր։ Ցետոյ ռազմանաւը դիմեց դէպի արևելք։

ԼՕՆԴՕՆ. — Րէյտէրին հաղորդում են Բերլինից, որ Մեմելի զօրքի մի մասը վանեց Կրօտտինգէնի մօտ եղած թշնամու սահմանապահ զօրքի մի մասը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Գեներալ-շտաբի գլխաւոր վարչութիւնը հաղորդում է, որ ռուսաց զօրքերը ճակատեցին թշնամու հետ ռուսագերմանական սահմանի ընդարձակ տարածութեամբ։ Խուզարկու գործողութիւնները կատարվում են Բեալա-Բօրժիմէն գծի վրա։ Գերմանական զօրքերը նահանջեցին, հրդեհելով ճանապարհին սեփական գիւղերը։ Թշնամու փոքր զօրամասերը յուլիսի 19-ին գրաւեցին Բէնդինը և Կալիշը, և յուլիսի 20-ին՝ Չէնստօխովը։

Ռուս զօրքերի զօրահաւաքը սահմանամերձ շրջաններում ընթանում է հանգիստ։

Գերմանական նաւատորմը Մեմէլից դիմում է դէպի Լիբավա։

Սև-ծովի վրա մենք գրաւել ենք մի քանի գերմանական առևտրական նաւեր։ Լիբավայում մենք ջրասոյզ արինք գերմանական 6 առևտրական նաւ. նաւաստիներին ափ են իջեցրել։

Պետերբուրգում և գաւառում զօրահաւաքը անցաւ շատ աջող։ Իսկական թւից անկախ՝ ներկայացան մի քանի հազար հոգի աւելի։

ԱՒՍՏՐՕ-ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
22 յուլիսի

ԲԷԼԳՐԱԴ.—«Matin»-ին հեռագրում են, որ յուլիսի 20-ին երեք աւստրիական գնդեր ծանր տեսակի թնդանօթներով յարձակվեցին սերբերի վրա Սեմէնտրիայի մօտերը, բայց յետ մղվեցին խոշոր կորուստներով։ Աւստրիացիք, պաշտպանվելով 32 ռազմանաւով, ապարդիւն կերպով փորձում էին անցնել Սավան։

Բէլգրադի ռմբակոծութիւնը Սավայի կողմից շարունակվեց ժամը 1—3-ը ցերեկվայ։ Շատ շէնքեր քանդված են, շատ-շատերը ստատիկ փչացել են։ Ռմբակոծութիւնը վերսկսվելու է կէս գիշերին։

ՆԻՇ.—Բէլգրադի ռմբակոծութիւնը վերսկսվեց։

Պատերազմական գործողութիւնների սկզբից աւստրիական զօրաբանակը 7 անգամ փորձեց անցնել Դունայի և Սավայի վրայով, սակայն այդ փորձերն աջողութեամբ վանվեցին։ Թշնամին հեռացաւ սերբիական երկրից։

Անցեալ գիշեր աւստրիացիք հրդեհեցին սեփական զօրանոցները Ուժիցում, իսկ յետոյ կրակ բացին սերբիական առաջապահ գնդերի վրա։ Հրացանաձգութիւնը շարունակվեց 20 րօպէ։ Հետևանքում աւստրիա-

[illegible]

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՑՈՒՐՋԸ

[illegible]

16—65 տարեկ ունեցող տղամարդկ։ Ինչպէս բալկանեան պատերազմի ժամանակ, այնպէս և այժմ հանդէս են գալիս չերնոգորցի հերոսուհի կանայք, որոնք ոգևորելով ու օրհնելով են ճանապարհ ձգում իրանց տղամարդկանց պատերազմի դաշտը։ Իսկ իրանք կանայք կատարում են զինուորական հնարաւոր պաշտօններ երկրի ներսում։ Ամբողջ Չերնոգորիայում չը կայ մէկը, որ դէմ լինի պատերազմին։ Արդէն պաշտօնապէս Չերնոգորիան յայտարարեց պատերազմ Գերմանիայի դէմ, միանալով Ռուսաստանի հետ։

◆ Վերջին արագ հեռագիրը յայտնում է, որ Անգլիան պաշտօնապէս պատերազմի փողը փչեց ընդդէմ Գերմանիայի։ Մինիստրների խորհրդում պատերազմ յայտարարելու վճիռը ընդունվեց միաձայն։

◆ Լուրերի համաձայն, Գերմանիան, ի նկատի ունենալով ուժերի անհաւասարութիւնը, և միւս կողմից Գերմանիայի ներսում սկսված հակապատերազմական ցոյցերը, մտադիր է յետ նահանջել։

◆ Ռուսաց վինւորական մինիստրութեան մէջ ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, սպասվում է, որ գերմանական զօրքի գլխաւոր ուժերը ամիջապէս կարշաւեն Ֆրանսիա։

◆ Բելգիական զօրքի կազմը հասցվում է 150,000 հոգու։

◆ Զինուորակոչի ժամանակ աւստրիացիները փնդակահարել են սերբ ազգութեան պատկանող 19 զինուոր։

◆ Աւստրիայում կայացել է ստիպողական փոխառութիւն 300 միլիոն կռոնի։ Բանկերը և խնայողական դրամարկղները ստիպված են մասնակցել այդ փոխառութեան։

◆ «Н. Вр.»-ն հաղորդում է, որ երեկոյեան ուշ լուր տարածվեց Պետերբուրգում Վերժբոլովի հրդեհի մասին։ Այդ լուրը դեռ չէ ճշդված. յայտնի է միայն, որ գերմանական զօրքերը այրել են մի քանի ռուսական երկաթուղային կայարաններ, որոնք սահմանագլխի վրա են։

◆ Նոյն լրագրին հաղորդում են սահմանագլխից, որ գերմանական բերդերը շտապով աւարտում են պաշտպանողական պատրաստութիւնները։

◆ Պետերբուրգի աւստրիական դեսպան կոմս Սապարին շարունակում է մնալ Պետերբուրգում, թէև այլևս չէ այցելում Սազոնովին։

◆ «Рус. Сл.»-ին հեռագրում են Կ. Պոլսից, որ Թիւրքիան պատրաստվում է խառնվել եւրոպական պատերազմի մէջ։ Նա մեծ ուժեր է կենտրօնացնում Կովկասի սահմանում։

◆ Բուլգարական գեներալ Ռատկօ Դմիտրիևը հրաժարական է տալիս և մտնում է ռուսական զօրքի մէջ։

◆ Տօկիոյից հեռագրում են մայրաքաղաքի թերթերին, որ ճապօնական նաւատորմը կնքած ծրարներով դուրս եկաւ անյայտ ուղղութեամբ։

◆ Վիէննայից հաղորդում են Մոսկվայի լրագիրներին, որ Աւստրիան համաձայնվում է դադարեցնել իր պատերազմական գործողութիւնները այն պայմանով, եթէ Սերբիան վճարի պատերազմական տուգանքը։

◆ Բրիւսէլից հեռագրում են, որ խաղաղութեան կոնֆերէնցիայի արտակարգ նիստում որոշվել է դիմել եւրոպական միապետներին, Միացեալ Պետութիւնների նախագահ Վիլսոնին և Հռոմի պապին՝ խաղաղութեան կոչ անելով։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ԲԵԼԳԻԱ

Գերմանիան՝ Աւստրիային Սերբիայի վրա գրգռելով՝ վերջապէս բարձրացրեց իր զրահաւորված բռունցքը, որով և այնքան երկար ժամանակ սպառնում էր միջազգային խաղաղութեանը։ Համաեւրոպական պատերազմի ուրուականը, որ սպառնում էր կուլտուրական ժողովուրդներին, արդէն իրականութիւն է դառնում։

Իր պատերազմական ցնորման մէջ Գերմանիան այլևս հաշւի չէ առնում միջազգային իրաւունքի նորմերը։ Նա հաւատարիմ է մնում իր նախորդների՝ բարբարոս տևտոնների տրադիցիաներին և պաշտում է միայն ուժեղի իրաւունքը։

Ի զուր չէ, որ Եւրոպայի մանր և չէզոք պետութիւնները պատերազմի առաջին սպառնալի ուրուականի երևումով սկսեցին մեծ անհանգստութիւն ցոյց տալ, յուզվել և անհանգստանալ իրանց ճակատագրի համար։ Հօլանդիան, Դանիան, Բելգիան, Շվէյցարիան և ուրիշներ սկսել են նախազգուշական միջոցներ ձեռք առնել՝ պահպանելու իրանց չէզոքութիւնը, որ երաշխաւորել են նրանց բոլոր մեծ պետութիւնները։ Այդ երկիւղները ի զուր չէին, որովհետև նրանք զգում էին, որ տևտոնեան բռունցքը կանցնի իրանց գլուխներով։

Հեռագիրը արդէն հաղորդեց, որ Գերմանիան, խախտելով միջազգային իրաւունքը, մտել է Լիւկսէմբուրգ և իր զօրքերով գրաւել է այդ փոքրիկ պետութիւնը, որ սահմանակից է Ֆրանսիային։ Այս փաստը մեզ իրաւունք է տալիս ենթադրելու, որ Գերմանիան այլևս ձեռնամուխութիւններ չի անի և սկսվող պատերազմում կը դիմի ամեն մի անթոյլատրելի միջոցի։

Լիւկսեմբուրգից յետոյ հերթը, հաւանական է, կը հասնի և Բելգիային, այդ փոքրիկ չէզոք երկրին, որի անկախութեամբ խիստ շահագրգռված է Ֆրանսիան։ Դեռ 17-րդ և 16-դ դարերում Բելգիան համարվում էր Եւրոպայի կենտրօնական աղբիւրը, և այդ պատճառով բազմիցս ֆրանսիական զօրքերի արշաւանքի ասպարէզ է դարձել։ Եւ այժմ էլ նա շարունակում է նոյն դերը խաղալ, սակայն միւս կողմից Բեռլինից դէպի Պարիզ գնալու ամենայարմար ճանապարհը Բէլգիան է։

Գերմանիայի և Ֆրանսիայի սահմանները անմիջապէս միացնող գիծը, այսինքն Լօնգվիից մինչև Բելֆոր, իրանից ներկայացնում է ոչ այնքան երկար տարածութիւն, որը երկու կողմից լիքն է ուժեղ ամրութիւններով։ Երկու պետութեան գլխաւոր շտաբներն էլ ամենայն մանրամասնութեամբ ուսումնասիրել են բոլոր հնարաւոր պատահականութիւնները, որ կարող են առաջանալ ֆրանս-գերմանական սահմանի յիշեալ տարածութեան վրա լինելիք արիւնալի ընդհարումներից։ Ամբողջական զօրահաւաքի պատճառով, Գերմանիան, հնարաւորութիւն չունենալով իր բոլոր զօրքը կենտրօնացնել ֆրանսիական սահմանի այդ փոքր տարածութեան վրա, անկասկած կը գայթակղվի իր ուժերի մի մասը ուղարկել Բէլգիական չէզոք երկրի միջով, ֆրանսիական զօրքի ձախ կողմը՝ ծռելից։

Գերմանական ուժերի երևումը Ուազի վերին մասերում, որ Պարիզից 10 օրվայ ճանապարհ ունի, ֆրանսիացիները պէտք է նախատեսեն և զգոյշ լինեն, որովհետև ֆրանսիական այդ տերիտօրիայի վրա եղած բերդերը առաջնակարգներից չեն։

Բէլգիան, ի նկատի ունենալով իր զինուորական ուժը և զօրահաւաքի գոյութիւն ունեցող պայմանները, ինքը հնարաւորութիւն չունի պաշտպանվել Գերմանիայի յանկարծական յարձակումից։ Հետևաբար հարց է առաջանում. հնարաւո՞ր է արդեօք թոյլ տալ, որ գերմանական ռազմագէտները խախտելով միջազգային օրէնքի սահմանումները, ձեռք բարձրացնէին Բէլգիայի անկախութեան վրա, որպէս չէզոք պետութեան։ Այդ թոյլ չեն տայ ոչ Անգլիան և ոչ Ֆրանսիան։

Զէ որ այդպիսի ճակատագիր կարող է սպասել և Հօլանդիային, որի չէզոքութիւնը պահպանելու առաջին հերթին անմիջապէս շահագրգռված է և՛ Անգլիան։ Վերջինը ոչ մի դէպքում թոյլ չի տայ, որպէսզի ի վնաս իր կենսական շահերի գերմանական զինուոր երևայ Ամստերդամում կամ Ռոտերդամում։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը 1912 թ. յուլիսի 25-ի օրէնքի հիման վրա շտապ կարգադրութիւն է արել հոգաբարձական մարմին կազմելու, ծառայութեան վերցված պահեստինների ընտանիքներին խնամելու համար։

◆ Երէկ երեկոյեան ժամը $7^1/_2$-ից Գօլովինսկի պրօսպեկտի վրա հաւաքվել էր ցուցարարների հսկայական բազմութիւն. այդտեղ էին և համքարներն իրանց դրօշակներով։ Ամբոխը «ուրաներով» և հիմն երգելով, երաժշտախմբի ուղեկցութեամբ, դիմեց փոխարքայի պալատը։ Երաժշտախումբը այդտեղ նուագում էր ռուսական հիմնը, իսկ բազմութեան միջից կանչում էին՝ «կեցցէ Ռուսաստանը, կեցցէ ռուսական զօրքը, կեցցէ կովկասեան զօրքերի հրամանատարը, կեցցէ եռապետեան համաձայնութիւնը, կեցցէ Թագաւոր Կայսրը, կորչի Գերմանիան»։ Այս բացագանչութիւններին հետևում էին «ուրա» աղաղակները։ Ամբոխը այդտեղ բաւական ժամանակ կանգնելուց յետոյ՝ նորից երաժշտախմբի նուագակցութեամբ և համքարների դրօշակներով դիմեց դէպի ֆրանսիական հիւպատոսարան։ Այդտեղ երկար ժամանակ լսվում էին «կեցցէ Ֆրանսիան, ֆրանսիական զօրքը, կեցցէ Պուանկարէն» բացագանչութիւնները և «ուրա» աղաղակներ։ Վերջում հիւպատոսը դուրս եկաւ և շնորհակալութիւն յայտնեց ցուցարարներին իրանց համակրական արտայայտութիւնների համար, որից յետոյ ամբոխը դարձեալ հիմն երգելով դարձաւ Գօլովինսկի պրօսպեկտ և կամաց-կամաց սկսեց ցրվել։

◆ Թիֆլիսի ֆրանսիական աւագ-հիւպատոս Ա. Բերժերօն վերջացրել է Թիֆլիսում եղած ֆրանսիական պահեստիներին հայրենիք կանչելու գործը։ Շուտով պահեստիների հետ Թիֆլիսից մեկնելու է և հիւպատոս Բերժերօն։

◆ Չորեքշաբթի օրը ռուսական ակումբում հանգանակութիւն կատարվեց զէնքի կանչված պահեստիների ընտանիքների օգտին. բացի այդ՝ աւագների խորհուրդը վճռել է վիրաւորվածների և սպանվածների ընտանիքների համար օգնութեան լայն գործ կազմակերպել։

◆ Մինչև այժմ, Աւստրիայի զօրահաւաքի յայտարարութեան օրից, Թիֆլիսի աւստրիական պահեստիներից հայրենիք է գնացել միայն մի մարդ։

◆ Քաղաքագլխի պաշտօնակատարը կանոնադրութիւն է մշակում վիրաւորվածների և պահեստիների ընտանիքներին օգնող կոմիտէտի գործունէութեան համար։

◆ Քաղաքագլխի պաշտօնակատարը դիմում է արել նահանգապետին, խնդրելով թոյլատրել դրամով և իրերով նուիրաբերութիւններ հանգանակելու, վիրաւորվածների և պահեստիների ընտանիքներին օգնութիւն ցոյց տալու համար։

◆ Քաղ. Ջրանցքի կարիքների համար, Անդրկովկասի երկաթուղիների վարչութեան կարգադրութեամբ, որպէս նպաստ քաղաքին տրվել է անհրաժեշտ քանակութեամբ մազութ։ Քաղաքագլխի պաշտօնակատարի միջնորդութեան համաձայն, փոխարքայի պաշտօնակատարը կարգադրել է իւրաքանչիւր օր Բագուից մի ցիստեր մազութ բերել քաղ. Ջրանցքի, էլեքտրական կայարանի և քաղաքային հիւանդանոցների կարիքների համար։

◆ Երկուշաբթի, յուլիսի 22-ին, էլեքտրաքարշի ծառայողներից մի քանիսը ներկայացան անօնիմ ընկ. գրասենեակը հաշիւ ստանալու, բայց յետոյ փոշմանեցին։ Իսկ չորեքշաբթի օրը գործադուլաւորների մի մասը պատրաստակամութիւն յայտնեց գործի կանգնելու, և կէսօրից արդէն գործի էին կանգնած։ Այլ ևս պահանջների մասին խօսք չեն անում։ Շուտով մնացածներն էլ, ինչպէս ասում են, գործի են կանգնելու։

◆ Բուսաբանական այգու վերատեսչի պաշտօնակատար բուսաբան Ա. Վ. Ֆօմինին առաջարկվել է Կիևի համալսարանի բուսաբանական ամբիօնի օրդինար-պրոֆէսորի պաշտօն։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

◆ Մինչ այստեղ Թիֆլիսում ընդամենը մի քանի հարիւր հոգի էլեքտրաքարշի ծառայողներից յամառութեամբ չէին կամենում աշխատանքի կպչել մինչև յուլիսի 23-ի երեկոյեան, այն էլ այս պատմական րօպէին, այնտեղ Պետերբուրգում, էլեքտրաքարշի ծառայողների կանայքն են պատրաստակամութիւն յայտնել շարունակել իրանց ամուսինների գործը, որոնց իբրև պահեստի զինուորներ տարել են պատերազմի առիթով։ Եւ Պետերբուրգի քաղաքային դուման միաձայն ընդառաջ է գնում պարտաճանաչ կանանց միջնորդութեանը։

◆ «Каспій» լրագրի առևլով՝ Պետ. Դումայի նախագահը շտապ հեռագրով կանչել է Պետերբուրգ Անդրկովկասի մահմեդականների կողմից Պետ. Դումայի պատգամաւոր Մահմէդ Ջաֆարովին։

ՆՈՐ ՍՏԱՑՎԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1) «Մանանայ» շաբաթաթերթի №№ 7, 8, 9, 10, 11 և 12, Կ. Պոլիս, 1914 թ.։ 2) «Կոչնակ» շաբաթաթերթի №№ 21, 23, 24 և 26, Նիւ-Եօրկ, 1914 թ.։ 3) «Աւետաբեր» շաբաթական հանդիսի №№ 23, 24, 25, 26 և 27, Կ. Պոլիս, 1914 թ.։ 4) «Տաճար» երկշաբաթաթերթի №№ 9 և 10, Կ. Պոլիս, 1914 թ.։ 5) «Պայքար» կիսամսեայի № 2, Ֆիլադէլֆիա, 1914 թ.։ 6) «Արարատ» ամսագրի №№ 5 և 6, Էջմիածին, 1914 թ.։ 7) «Միութիւն» ամսաթերթի №№ 28, 29 և 30, Կահիրէ, 1914 թ.։ 8) «Հանդէս Ամսօրեայ» № 5—6, Վիէննա, 1914 թ.։ 9) «Բազմավէպ» ամսագրի № 5, Վիէննա, 1914 թ.։ 10) «Տաճար մանկանց» ամսօրեայի № 6, Կ. Պոլիս, 1914 թ.։ 11) «Մարմնամարզ» ամսաթերթի № 1, Կ. Պոլիս, 1914 թ.։ 12) «Կայծ» ամսաթերթի № 10—11, Կ. Պոլիս, 1914 թ.։ 13) «Մեհեան» ամսագրի № 6, Կ. Պոլիս, 1914 թ.։ 14) «Լոյս» ամսօրեայի № 1, Վան, 1914 թ.։ 15) «Երկունք» ամսաթերթի № 12, Կ. Պոլիս, 1914 թ.։ 16) «Вѣстникъ Виноделія» ամսաթերթի № 6, Օդեսսա, 1914 թ.։ 17) «Վան-Տոսպ» երկամսեայի № 1, Վան, 1914 թ.։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Զխար, 19 յուլիսի

Ցօգուտ Զխարի հրկիզեալների՝ վարչութիւնս շնորհակալութեամբ ստացել է հետեւեալ նուէրները.

Ա. և Պ. Բաղդիևեաններից, Ա. Փիփինեանից, Ն. Ղուրուլեանից, Ս. Սիմէօնգուլեանից, Գ. Ղուրուլեանից, Դ. Կաղաշվիլիից, Կ. և Ա. Կաճկաճեաններից և Ե. Ղուրուլեանից 1-ական ռուբլի. Գ., Ա. և Պ. Փիփինեաններից, Վ. Օհանեանից, Վ. Խարազեանից, Ծ. Կորկոտեանից, Ս. Զարէքեանից, Գ. Պետրոսեանից, Խ. Պուլուզեանից և Ս. Կորկոտեանից 50-ական կոպէկ. Ա. Սիմէօնգուլեանից 30 կ., Ա. և Գ. Փիփինեաններից և Փ. Օտեանից 20-ական կ.։ Ընդամենը 15 ր. 90 կ., առաջուց ստացվածների հետ միասին 48 ր. 40 կ.։

Կ. Հ. Բ. Ընկ. Զխարի ճիւղի վարչութիւն

Մելիտոպոլի վաճառական Կարա-Մուրզաեվը կտակով նուիրել է Կ. Հ. Բ. Ընկերութեանը 10,000 ռուբլի։

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺԻՇԿ
Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
Յունիսի 1-ից ընդունում է հիւանդներ ԱԲԱՍԹՈՒՄԱՆՈՒՄ։ Էլեքտրաբուժական կաբինէտ։ Բժշկութեան ֆիզիկական ... տօղներ։
(Ն. ու. կ.) 400. 100—37

Լոյս տեսաւ
Բ. ԻՇԽԱՆԵԱՆԻ
„ՀԱՅ-ՎՐԱՑԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊՐՕԲԼԵՄԸ
(Քննադատական վերլուծութիւն) գրքոյկ, եր. 97, գինը 20 կոպ.։
Դիմել «Գուտտենբերգ» և «Կենտրօնական» գրավաճառներին և «Մշակի» խմբագրութեան։ Բագու՝ «Сегаль» գրախանութ։ Նոյն տեղերը վաճառվում են հեղինակի միւս երկերը։ (օ. մ.) 716. 10—5

Դոկտ. ՊԱԼԱՔԵԱՆ
ախտանոտ. Վիէննայի համալսարանի ... նոցում, պատրաստ է Կովկասից եկ... հիւանդներին առաջնորդել մասնագէտ պր... ֆէսօրների մօտ և պէտք եղած դի... թիւնները ընծայել նրանց։ Հասցէ՝ D-r ... lakian. Skodagasse 15, Tür 17. Wien VI
(օ. մ.) 696. 8—7

Նոր-Ջուղայի (Սպահան) Ազգ. ... սեռ դպրոցների ... մար հարկաւոր են ներքնսեռնաւարտ կ... ճեմարանաւարտ
Երկու ուսուցիչ
հայկական առարկաների համար։ Շաբաթ... կան 25—27 դաս։ Տարեկան ռոճիկ 600 ... ճանապարհածախսի համար 100 ր.։ Եր... տարվայ բարեխիղճ պաշտօնավարութիւն... յետոյ՝ կարող են վերահաստատվել իրա... պաշտօնում։ Ռոճկի աւելացումն ևս կա... ված կը լինի նոյն հանգամանքից։
Դիմել «Մշակի» խմբագրութիւն՝ Հ. Առ... քելեանին, կամ Էջմիածին՝ Բագրատ եպի... կոպոսին։ 731. 3—2

Ուրմիայի հայոց դպրոցի համա... հարկաւոր է
Մի ուսուցիչ,
որ պիտի աւանդէ խմբական երգեցողութի... և այլ դասեր։ Ռոճիկ՝ 400 ր. և ճանապա... հածախս՝ 50 ր.։ Դիմել «Մշակի» խմբ... գրատանը Հայկ Ժամկոչեանին՝ ժամը 10... 12-ը։ 730. 5—2

„Մշակի" խմբագրատա...
վաճառվում են
ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐԸ.
1) Հասարակութեան նեցուկները, Հ. Իբսէնի, Թարգ. Լ. Բարայեանի 50
2) Նոր կեանքի շեմքում, դրամ.-էտիւդ գաւառ. կեանքից, Ա. Բ-ի 40
3) Նշանվածներ, պիէս 3 գործ., Ալ. Աբէլեանի 60
4) Ուսանողներ, 3 գործ., Գ. Բաշինջաղեանի 50
5) Կայէնի ճանկերում, դրամա 5 գործ. Աւ. Առաքելեանի . . . 50
6) Մազդա, դրամա, 5 գործ. Լեւոն Մանուէլեանի 40
Նրանք, որոնք այս գրքերից մի-մի օրի... նակ կը պահանջեն մեզանից փողը կանխի... վճարելով, կը ստանան 25% զեղչ և ճա... նապարհածախսը մեզ վրա։ Վերադիր վճա... րով պահանջողներին կը լինի միմիայն 15%...
Հասցէն՝ Ред. газ. „Мшакъ", Тифлисъ.
(4) 10—10

Առեւտրի եւ Արդիւնաբերութեան Մինիստր. տնօրէնութեան ներքոյ գտնվող
Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ
ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ
Թիֆլիս, Միխայէլեան պր. 24/2. Տելէֆօն № 976.
Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական առեւտրական կրթութիւն։
Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատտեստատներ։
Գործնական պարապմունքները կատարվում են կուրսերում՝ Լոնդոնի Pitman և Պարիզի Pigier դպրոցների ձեւով կազմակերպված Muster-Comptoir-ում։ Նիւթերն անվում են բէլ կեանքից։ Առարկաներն են. ա) պարտադիր. 1) Հաշւապահութիւն (պարզ, իտալ., գերմ., ֆրանս., ամերիկական, բանկային և գործարանական). 2) Առեւտրական թւաբանութիւն. 3) Քաղաքատնտեսութիւն. 4) Օրէնսգիտութիւն (առեւտրական իրաւունք, մուրհակի կանոնադրութիւն). 5) Առեւտրական թղթակցութիւն. 6) Թւաբանութիւն համրիչի վրա. 7) Վայելչագրութիւն (ամենավառ ձեռքի ուղղումն), արագագրութիւն. բ.) ոչ-պարտադիր. 1) Օտար լեզուներ. 2) Ապրանքագիտութիւն. 3) Դակտիլոգրաֆիա (ըստ կոյր մեթոդի և այլ.) և 4) Առեւտր. թղթակցութիւն օտար լեզուներով։ Պարապմունքները կատարվում են և կատ-գատ։ Ունկնդիրների թւի շատութեան պատճառով բացվում է երկրորդ զուգընթաց բաժանմունք, որը մանաւանդ յարմար է օտարաքաղաքացիների համար։ Ունկնդիրների թիւը սահմանափակված է։ Պարապմունքների սկիզբը յունվարի 15-ին։ Խնդիրների ընդունելութիւնը առ. ժամը 10—12-ը և երեկ. 4—7-ը։ Ծրագիրը և կանոններն ուղարկվում և տրվում են ձրիաբար կուրսերի շէնքում։ Կուրսերը ֆիրմաներին յանձնարարում են հաշւապահներ, օգնականներ և առեւտր. այլ ծառայողներ՝ կուրսերի ընթացաւարտներից և իրանց ընդունակութեամբ աչքի ընկնողներից։ (Ընթացիկ տարում կուրսերն ունեցել են 334 ունկնդիր, որոնցից 67 հոգի իգական սեռից)։
Կուրսերի հիմնադիր՝ Տ. ՓԻԼՕՅԵԱՆ
(օ. մ.) 720. 0—3

Ախալցխայի Կարապետեան եւ Եղիսաբէթեան
երկսեռ դպրոցների համար հարկաւոր են ուսուցիչներ և վարժուհիներ, մի վերակացու և երկու վերակացուներ։ Ազատ դասերն են. կրօն՝ 8 դաս—1 Ա. և 3 Բ. դասարաններում, ռուսաց լեզու՝ 43 դաս—4 Բ., 1 Գ., 1 Դ., 1 Ե. և 1 Զ. դասար., գրութիւն՝ 2 դաս, թւաբանութիւն՝ 18 դաս—3 Բ., և 1 Դ. դասար., իրազննութիւն՝ 4 դաս 2 Ա-ում, բնագիտութիւն 15 դաս 3 Գ., Ե. և Զ-ում, երկրաչափական ձեւագիտութիւն՝ 6 դաս Գ.—Զ. դասարաններում, Ռուսաստանի աշխարհագրութիւն՝ 2 դաս—2 Ե-ում, ռուսաց պատմութիւն՝ դաս—2 Ե-ում և Զ-ում, մարմնամարզութիւն, 14 դաս Ա.—Ե. դասարաններում։ Դասագինն է. կրօնի, գրութեան և մարմնամարզութեան համար 20-ական, իսկ միւսների 25-ական ռուբլի։ Գրաւորների համար առանձին վարձատրութիւն։ Լեզուների իւրաքանչիւր դաւին 5-ական, իսկ թւաբանութեան՝ 3-ական ռուբլի։ Միջնակարգ կրթութիւն ունեցող վերակացուներին և վերակացուհուն տրվում են նաև դասեր սահմանափակ թւով։ Դիմել հոգաբարձութեան մինչև օգոստոսի մէկը։
Նախագահող՝ Պօղոս Մակարեան
Քարտուղար՝ Ս. Ծղմաճեան
(օ.մ.) 727. 3—3

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный